

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO
BANČNI KREDITI GOSPODARSTVU

Ljubljana, november 2003

METKA BRNETIČ

IZJAVA

Študentka Metka Brnetič izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Aleksandre Gregorič in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis:

KAZALO

1. UVOD	1
2. BANKE KOT FINANČNI POSREDNIKI V KREDITNEM SISTEMU.....	2
3. KREDIT	2
4. OBLIKE BANČNIH KREDITOV GOSPODARSTVU	5
4.1. KRATKOROČNI KREDITI.....	5
4.1.1. Kredit na tekoči račun.....	5
4.1.2. Menični kredit	6
4.1.3. Lombardni kredit	8
4.1.4. Avalni kredit.....	9
4.1.5. Factoring.....	9
4.1.6. Obročni kredit.....	9
4.2. DOLGOROČNI KREDITI.....	9
4.2.1. Investicijski kredit	9
4.2.2. Hipotekarni kredit.....	10
4.2.3. Sindicirani kredit	10
5. KREDITNO TVEGANJE.....	10
6. ZAVAROVANJE KREDITOV.....	12
6.1. OBLIKE ZAVAROVANJA KREDITOV	12
6.1.1. Zavarovanje z menicami.....	13
6.1.2. Zastava nepremičnin, premičnin in pravic	13
6.1.3. Zastava vrednostnih papirjev.....	14
6.1.4. Poroštvo.....	14
6.1.5. Cesija	14
6.1.6. Zavarovanje kredita z zalogami.....	15
6.1.7. Zavarovanje kredita pri zavarovalnici	15
6.1.8. Bančna garancija	15
7. BANČNO KREDITIRANJE GOSPODARSTVA V SLOVENIJI	16
7.1. PREDSTAVITEV BANČNEGA SISTEMA V SLOVENIJI.....	16
7.2. OBSEG BANČNIH KREDITOV GOSPODARSTVU V SLOVENIJI	19
7.3. SLOVENSKI BANČNI SISTEM IN EU.....	20
8. PRIMER KREDITIRANJA GOSPODARSTVA V NOVI LJUBLJANSKI BANKI D.D.	21
8.1. PREDSTAVITEV NOVE LJUBLJANSKE BANKE D.D., LJUBLJANA.....	21
8.2. KREDITNA POLITIKA V NLB D.D.....	22
8.2.1. Načela bančnega poslovanja.....	22
8.2.2. Opredelitev komitentov	22
8.2.3. Princip odobravanja naložb	23
8.3. KREDITNO TVEGANJE PRI NLB D.D. IN NJEGOVO UPRAVLJANJE	26
8.3.1. Zavarovanje	27
8.3.2. Upravljanje s tveganji.....	28

8.4. OBLIKE KREDITOV V NLB D.D.	29
8.4.1. Klasični limit na poslovnem računu	30
8.4.2. Posojilo na podlagi vezanih depozitov pri NLB d.d.....	30
8.4.3. Posojilo za financiranje dolgoročnih naložb	30
8.4.4. Posojilo za financiranje gibljivih sredstev	31
8.4.5. Posojilo za financiranje uvoza blaga in storitev	31
8.4.6. Posojilo za pospeševanje izvoza blaga in storitev	31
8.4.7. Sindicirana posojila	32
8.5. PROCES ODOBRAVANJA KREDITA V NLB D.D.....	32
8.5.1. Pogovor s komitentom ter prejem, evidentiranje in pregled prošnje z dokumentacijo	32
8.5.2. Pregled in analiza podatkov komitenta ter določitev zgornje meje zadolževanja	34
8.5.3. Določitev višine zavarovanja in odločitev o vrsti zavarovanja naložb	34
8.5.4. Oblikovanje obrestne mere.....	35
8.5.5. Sklenitev pogodb in odobritev kredita	35
8.5.6. Odplačilo kredita in njegova spremljava	36
8.5.7. Izterjava, odpoved kredita in sodna izterjava	36
9. SKLEP	36
LITERATURA	39
VIRI	40
PRILOGE.....	i

1. UVOD

Bančni kredit je v Sloveniji tako kot v Evropi, poleg odloženega plačila, najbolj pomemben vir kreditiranja. Dostop in uporaba bančnih kreditov je odvisna od odnosa med podjetjem in banko, obsega uporabe vira in od strukture bančnega sektorja.

S problemom financiranja podjetja, se podjetnik sreča že z ustanovitvijo podjetja. Z rastjo in širitvijo dejavnosti pa se problem financiranja še pogloblja. Podjetje za pokrivanje začetnih stroškov potrebuje vire financiranja, za rast in razširitev dejavnosti pa zaloge, človeški kapital, osnovna sredstva in obratni kapital. Banke kot finančni posredniki so posebne ravno zaradi posojilne vloge. Zaradi svojih izkušenj in znanja lahko pomagajo podjetjem pri financiranju svoje dejavnosti ali naložbe (Kalacun, 2003, str. 22; Bergant, 2002, str. 27).

Odločila sem se, da v svojem diplomskem delu predstavim bančno kreditiranje gospodarstva ter tveganje, ki je s tem povezano. V prvem delu diplomskega dela sem predstavila banke kot finančne posrednike v kreditnem sistemu, v naslednjem delu pa pojem kredit, ter njegovo razlikovanje glede na različne značilnosti. V tretjem sklopu sem podrobno opisala različne oblike bančnih kreditov, ki se dajejo gospodarstvu, medtem ko je četrti sklop namenjen kreditnemu tveganju ter izpostavljenosti bank. Temu sledi poglavje o zavarovanju kreditov, poudarek je predvsem na oblikah zavarovanja. V sedmem delu diplomskega dela sem na kratko opisala bančni kreditni sistem v Sloveniji ter približevanje vstopa Slovenije v Evropsko unijo. V zadnjem delu sem podrobno opisala primer kreditiranja gospodarstva v Novi Ljubljanski banki d.d., njeno kreditno politiko, katere oblike kreditov ponuja, ter proces odobravanja kredita.

Pri izdelavi diplomskega dela sem se posluževala različne strokovne literature in virov, ki podrobno opredeljujejo kredit, oblike kreditov, kreditno tveganje, ter oblik zavarovanja kreditov. V veliko pomoč so mi bili predvsem članki in razprave iz revije Finance, Gospodarskega vestnika in Bančnega vestnika. Poleg tega sem se za opis primera kreditiranja gospodarstva v banki posluževala internih gradiv v Novi Ljubljanski banki d.d. ter intervjujev s pristojnimi uslužbenci banke.

2. *BANKE KOT FINANČNI POSREDNIKI V KREDITNEM SISTEMU*

V finančnem sistemu nastopajo tako ekonomski subjekti, ki imajo presežek (suficit) sredstev kot tudi subjekti, ki imajo primanjkljaj (deficit) sredstev. V tem poglavju se bom osredotočila na ekonomske subjekte, ki imajo deficit sredstev na finančnem trgu, saj ti posegajo po kreditih. Nadalje se bom omejila le na subjekte, ki predstavljajo gospodarstvo, in sicer predvsem podjetja (mala, srednja in velika) ter samostojne podjetnike in druge gospodarske družbe.

Na finančnem trgu nastopajo finančni posredniki, med katere spadajo tudi banke, ki posredujejo med ekonomskimi subjekti s presežki in primanjkljaji. Posli posredovanja sredstev od suficitnih celic k deficitnim celicam se imenujejo aktivni bančni posli. Aktivni bančni posli so posli s katerimi se zbrana denarna sredstva v banki preko kreditnega potenciala nalagajo subjektom v narodnem gospodarstvu. Aktivni posli se opravljajo v kreditnih odnosih, zaradi katerih so se razvile različne poslovne oblike.

Vloga posredovanja bank pri prenosu sredstev skupaj s suficitnimi in deficitnimi celicami tvori kreditni sistem. S kreditnim sistemom pa pojmujeemo tako ureditev kreditnih odnosov v domačem gospodarstvu kot tudi v odnosih v tujini. V teh odnosih se pojavijo prvine, kot so kredit, viri kreditnih sredstev, pogoji in oblike kreditiranja, urejanje kredita in kreditnih odnosov, kreditne ustanove in drugo.

3. *KREDIT*

Najprej je potrebno ločiti pojma kredit in posojilo. Posojilo je samo kupčija, s katero se med strankama ustanovi kredit, t.j. kreditno razmerje. Vsaka kupčija, pri kateri se stranki dogovorita, da bosta dajatev in nasprotna dajatev časovno razmaknjeni, ima za posledico, da nastane med strankami kreditno razmerje, ena stranka postane upnik, druga dolžnik. Posojilo je samo ena teh naštetih kreditnih kupčij, in sicer tista, katere vsebina je samo kredit, to je medčasovna menjava in nič drugega (Ribnikar, 1999, str. 35).

Po Crnkoviču pa so predmet vračila posojila enake stvari kot so bile dane v posojilo, medtem ko je pri kreditu predmet vračila denar, četudi je bil dan kredit v blagovni obliki. Beseda kredit je latinskega izvora. Izvira iz besede *credere*, ki pomeni verjeti, zaupati. Kredit je torej tisto, kar je zaupano, dano na upanje v vrnitev (Crnkovič, 1987, str. 7). Pri

kreditu je zelo pomembno načelo vrnitve, oziroma obveza, da mora dolžnik po izteku dogovorjenega roka vrniti izposojena sredstva.

Pri kreditu gre za kreditno razmerje med dvema osebama, in sicer med kreditodajalcem, t.j. upnikom ter kreditojemalcem, t.j. dolžnikom. Pri tem dolžniško-upniškem razmerju upnik za določen čas in pod določenimi pogoji odstopa dolžniku pravico razpolaganja z denarjem. Gre za začasen prenos vrednosti (Kadić, 1983, str. 51; Zečević, 1981, str. 29).

Značilnosti kredita so:

- kredit je medčasovna menjava dobrin vrednosti,
- kredit daje možnost uporabe v prihodnosti ustvarjenih sredstev danes,
- kreditni proces je povezan s tveganjem.

Po predmetu kreditiranja, oziroma obliki v kateri se dajejo krediti, ločimo blagovni in denarni kredit. **Blagovni kredit** se daje v blagu, vrača pa se v denarju. Ta vrsta kredita je značilna za blagovno gospodarstvo. Predstavlja začetek kreditnega sistema in tudi osnovo za nastanek vseh ostalih razvitejših oblik kreditiranja. To vrsto kredita dajejo trgovinska podjetja ali proizvajalci blaga, vrednost blaga pa se plača šele po določenem roku. Njegov pomen je v tem, da pospešuje blagovni promet. Pri **denarnem kreditu** pa gre za kredit, ki se daje in vrača v denarju. Dajejo ga ponavadi banke, hranilnice in kreditno hranilno službe. Tu gre za prenos kupne moči z enih na druge subjekte.

Glede na namen za katerega se dajejo krediti, ločimo produktivne in porabniške kredite. **Produktiven kredit** se daje za konkretne namene v produktivni sferi narodnega gospodarstva, ki pa jo moramo pojmovati široko, tako da zajamemo poleg proizvodnje (produkcije) tudi trgovino, transport in uslužnostno dejavnost. Produktiven kredit je torej povezan tako s proizvodnjo kot tudi z menjavo blaga ter storitev. Najbolj značilen kredit za produkcijske namene je prav gotovo proizvodni kredit, t.j. kredit za financiranje proizvodnje blaga. Produktivne kredite lahko imenujemo tudi pridobitniške, ker je njihov namen financiranje pridobitne dejavnosti (Crnkovič, 1987, str. 12). **Neproduktivni krediti** se dajejo za neproduktivne namene, ki so značilni za družbene dejavnosti, kot so npr. kultura, znanost, zdravstvo in podobno, pa tudi za administrativne dejavnosti (Crnkovič, 1987, str. 12).

Kredite ločimo tudi po subjektih, katerim se kredit odobri, in sicer poznamo kredite pravnim osebam ter kredite fizičnim osebam. **Kreditni pravnim osebam** so krediti, ki jih posojilodajalci dajejo podjetjem in drugim pravnim osebam, predvsem za potrebe investiranja, premostitve likvidnostnih težav in nabave materiala. Pri **kreditih fizičnim osebam** pa gre predvsem za potrošniška posojila in namenska posojila, na primer stanovanjsko posojilo ali posojilo za nakup avtomobila.

V zvezi z rokom vrnitve kredita ločimo kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne kredite. Pri tem v svetu ni popolne enotnosti. Navadno se za **kratkoročne** štejejo krediti, ki so dani za nekaj dni ali mesecev, najdlje pa za eno leto. Krediti, ki so dani na rok od dveh do desetih let so **srednjeročni**, če so dani na več kot deset let, pa so dolgoročni. Obstaja tudi razvrstitev, po kateri štejejo kredite do dveh let med kratkoročne, kredite od dveh do petih let med srednjeročne, med **dolgoročne** pa kredite nad pet let. Pri nas ločimo v praksi kredite le na kratkoročne in dolgoročne; kratkoročni so do enega leta, vsi drugi so dolgoročni (Crnkovič, 1987, str. 18).

Po načinu odplačila dolga razlikujemo obročne in amortizacijske kredite. **Obročni kredit** imamo, kadar dolžnik odplačuje kredit v enakih obrokih, imenovanih anuitetah. Anuiteta vsebuje odplačilo glavnice in plačilo obresti. **Amortizacijski krediti** se odplačujejo po planu, ki je narejen za dogovorjeno dobo odplačila v celoti.

Ob najetju kredita mora podjetje plačati tudi **stroške**, ki sestojijo iz obresti, enkratne provizije ob pridobitvi kredita (od 0,2 % do 1,5 % vrednosti kredita), stroškov vodenja kredita (le pri nekaterih bankah), stroškov pridobitve različnih jamstev in izdelave poslovnega načrta oz. investicijskega elaborata. Pri obliki zavarovanja kredita kot tudi pri obrestnih merah velja, da se za posameznega posojilodajalca dokončno oblikujejo glede na njegovo boniteto, kvaliteto zavarovanja terjatve, poslovno sodelovanje z banko ter ročnost kredita.

Po načinu koriščenja ločimo izplačilne in garancijske kredite. **Izplačilni krediti** se koristijo v denarju. Kreditodajalec dobi na razpolago določeno vsoto denarja od kreditodajalca, medtem ko pri **garancijskih kreditih** uporabnik ne dobi denarja, temveč akcept, aval, remburs ali mu kreditodajalec žirira menico.

Po načinu uporabe ločimo kredite tudi na redne in sezonske. **Redni krediti** se uporabljajo za financiranje rednega poslovanja kreditodajalca. Ker je značilnost rednega poslovanja enakomernost, je to tudi značilnost rednega kredita. Zaradi sezonskih nihanj v poslovanju in s tem tudi nihanja potrebnih obratnih sredstev, se najemajo **sezonski krediti**, ki se seveda uporabljajo le toliko časa, kolikor traja sezona, so zato neenakomerni (Crnkovič, 1987, str. 24).

Poznamo domače in tuje kredite. Za **domače kredite** je značilno, da sta obe pogodbeni stranki iz iste države. Ponavadi so krediti v tem primeru izdani v domači valuti te države. Pri **tujih kreditih** pa je posojilodajalec iz tuje države. Kredit se v tem primeru ponavadi da v valuti države posojilodajalca ali v mednarodno splošno priznani valuti, kot je ameriški dolar ali euro.

4. OBLIKE BANČNIH KREDITOV GOSPODARSTVU

V poslovni praksi poznamo različne oblike kreditov, ki jih banke dajejo svojim komitentom, t.j. podjetjem. Banke se v procesu kreditiranja gospodarstva pojavljajo kot posredniki. Banka s pomočjo kreditnih storitev posreduje svoj denar. Načini in oblike posredovanja so različni ter se nenehno spreminjajo in prilagajajo potrebam komitentom.

Oblike kreditiranja, ki jih uporabljajo banke so:

1. kredit na tekoči račun,
2. menični kredit:
 - eskontni kredit,
 - akceptni kredit,
 - remboursni kredit,
 - negociacijski kredit,
 - packing kredit,
3. lombardni kredit,
4. avalni kredit,
5. factoring,
6. obročni kredit,
7. investicijski kredit,
8. hipotekarni kredit in
9. sindicirani kredit.

Oblike kreditiranja se pojavljajo na kratek in dolgi rok. Med kratkoročne bančne storitve spadajo kredit na tekoči račun, menični kredit, lombardni kredit, avalni kredit, factoring in obročni kredit, med dolgoročne bančne storitve pa spadajo investicijski, hipotekarni in sindicirani kredit.

4.1. *Kratkoročni krediti*

4.1.1. Kredit na tekoči račun

Na tekočem računu¹ knjiži banka vse denarne spremembe svojih komitentov. Tekoči račun se lahko vodi kot depozitni račun; v tem primeru je na njem dobroimetje, tj. saldo v dobro. Enako velja za žiro račun. Če pa komitent razpolaga s sredstvi v večjem znesku, kot je dobroimetje, potem je prekoračeni znesek kredit, tj. saldo v breme. Komitent se spremeni iz deponenta v jemalca kredita. Pri kreditiranju na tekoči račun banke prakticirajo

¹ Tekoči račun se imenuje zaradi tega, ker se na njem tekoče (nenehno) izvajajo spremembe.

kreditiranje, da (predvsem pri večjih zneskih)odobrijo kredit na račun in s tem povečajo dobroimetje. Tak način dosledno uporabljajo tudi pri kreditiranju na žiro račun, ki zaradi tega nikoli ne more preiti v breme (Dimovski, 1996, str. 55).

Pri kreditiranju na tekoči račun gre za kreditno linijo², ki jo banka določi komitentu na podlagi predhodne ocene kreditne sposobnosti. Na podlagi te ocene se med banko in komitentom sklenu kreditna pogodba, v kateri so navedeni vsi pogoji kreditiranja, znesek do katerega se lahko komitent zadolži, obrestna mera, stroški kreditiranja in morebitno zavarovanje. Ta oblika kreditiranja je zelo ugodna, saj nudi komitentu zadolžitev v znesku, ki ga tisti trenutek potrebuje brez predhodnih dogovarjanj. Vsak priliv na tekoči račun zmanjšuje zadolženi znesek, kar pomeni da znižuje tudi stroške kreditiranja. Pri kreditu na žiro račun ni kreditne linije, ker ni salda v breme, temveč banka poveča dobroimetje na žiro računu v znesku odobrenega kredita.

Kredit na tekoči račun je kratkoročne narave, ker kreditna pogodba predvideva vračilo kredita v zelo kratkih rokih (1 do 3 mesece). Ti krediti imajo sicer dolgoročni značaj, saj ima komitent nenehno možnost prekoračevati stanje svojih sredstev na tekočem računu. Banke odpovedo kredit takrat, ko komitentu grozi nesolventnost in ne daje več zadostnih zavarovanj za kredit. Tudi pri žiro računu velja princip vračanja kredita ob zapadlosti, vendar banke vedno ne vztrajajo pri njegovem vračilu, temveč rok vračila enkrat ali tekoče podaljšujejo (Bobek, 1989, str. 118).

4.1.2. Menični kredit

Menica, kot strogo formalen vrednostni papir, je klasičen instrument zavarovanja plačila, ki se uporablja pri kreditnih transakcijah s tujino (Falatov, 1999, str. 41). Menični kredit, kot je že iz imena razvidno, temelji na menici. Temeljni obliki meničnega kredita sta eskontni (diskontni) kredit in akceptni kredit. Remboursni kredit, negociacijski kredit in packing kredit pa so izpeljanke iz teh dveh temeljnih oblik.

V terminologiji poznamo trasirano in lastno ali solo menico. Trasirana menica ali trata je tista menica, v kateri izdajatelj – trasant³ poziva tretjo osebo – trasata⁴, naj prevzame plačilno obveznost v menici določene menične vsote nasproti določenemu meničnemu upniku – remitentu⁵ in to vsoto o dospelosti upnika tudi plača. Pri nastanku trasirane menice so praviloma udeležene vse tri prej navedene osebe (Žiberna, Ivanjko, 1993, str. 47). Lastna ali solo menica je menica, v kateri izdajatelj osebno prevzame obveznost, da bo

² Kreditna linija, je najvišji znesek kredita, do katerega lahko komitent banke prekorači stanje na svojem računu, ali najvišji znesek, ki ga ima saldo v breme.

³ Trasant ali izdajatelj menice je tista pravna ali fizična oseba, ki izda menico.

⁴ Trasat je tista pravna ali fizična oseba, ki jo trasant poziva, naj plača menico.

⁵ Remitent je pravna ali fizična oseba, kateremu mora trasat plačati menično vsoto, oziroma po nalogu katere naj trasat plača menico. To je menični upravičenec.

ob dospelosti upniku – remitentu plačal menično vsoto. Pri taki menici sta torej trasant in trasat glavni dolžnik in izdajatelj menice ista oseba (Žiberna, Ivanjko, 1993, str. 49).

Eskontni (diskontni) kredit

Pri eskontnem kreditu gre za odkup menice pred njeno dospelostjo. To pomeni, da se od zneska, na katerega se menica glasi, odšteje določen znesek, ki se imenuje eskont ali diskont iz naslova nedospelih obresti, stroškov in provizije. Znesek, ki ostane, banka nakaže komitent. Banka pa lahko nakaže komitent celoten znesek, obresti, stroške in provizijo pa mu zaračuna posebej.

Eskontni kredit je v rabi predvsem pri financiranju blagovnega prometa in omogoča gospodarskim organizacijam refinanciranje komercialnih kreditov. Eskontni kredit povečuje nadalje možnost najemanja kreditov, predvsem po kreditni liniji na tekočem računu, ali najemanju kreditov po žiro računu (Dimovski, 1996, str. 56).

Akceptni kredit

Pri akceptnem kreditu gre za to, da banka akceptira menico svojega komitenta. Akceptirano menico, ki se izvršuje v okviru dogovorjenega zneska, bo komitent uporabil za zavarovanje svojih poslov. Bančni akcept se uporablja predvsem za zavarovanje poslov zunanje trgovine. Komitent se obveže, da bo pred zapadlostjo menice imel kritje na svojem računu (tekočem ali žiro). Na dan zapadlosti menice bo dolžnik oziroma oseba, ki ima menico, le-to predložil banki v izplačilo. Banka bo znesek izplačala iz sredstev na računu svojega komitenta (dolžnika).

Ker banka z akceptom menice postane glavna dolžnica, mora podjetje predložiti banki menico, ki je akceptirana s strani podjetja z visoko boniteto. V primeru, da komitent ne poskrbi za ustrezno kritje na svojem računu, mora banka poravnati znesek menice iz svojega kreditnega potenciala. Pri akceptnem kreditu upnik ne prejme denarnih sredstev, temveč samo akcept menice.

Remboursni kredit

Pri remboursnem kreditu gre za obliko akceptnega kredita, posebnost le-tega pa je, da banka pristane na akcept menice na podlagi dokumentov⁶. Ta vrsta kredita se uporablja predvsem v mednarodni blagovni menjavi. Pri tem kreditu banka akceptira menico na uvoznikov račun, medtem ko jo izvoznik lahko eskontira pri svoji banki ali banki

⁶ Ti dokumenti so: pomorski/oceanski ladijski tovorni list, nevnovčljiv (neprenosljiv, nenegociabilen) pomorski tovorni list, čarterski ladijski tovorni list, multimodalni prevozni dokument, zračni tovorni list, cestni, železniški ali rečni (jezerski) tovorni prevozni dokument, kurirsko in pošno potrdilo, prevozni dokumenti, ki jih izdajajo špediterji, idr.

pooblaščen s strani uvoznika. Plačilo se izvrši na podlagi predloženih, ustreznih dokumentov s strani izvoznika. Izvoznik dobi plačilo za izvoženo blago, ko se blago vkrcna na ladjo, in ne šele ko prispe k uvozniku. Remboursni kredit olajšuje mednarodno trgovino in se pogosto uporablja s kombiniranjem z dokumentarnim akreditivom.

Negociacijski kredit

Negociacijski krediti so se razvili kot posebna tehnika pri eskontnih kreditih v zunanji trgovini. Njihova vsebina je v tem, da se omogoči izvozniku eskontiranje trasirane menice, ki jo je sam izdal. To se izvede tako, da uvoznik pooblasti neko banko, da trasirano menico odkupi (Bobek, 1989, str. 124).

V večini primerov se negociacijski krediti uporabljajo v temeljnih oblikah (Bobek, 1989, str. 124):

- *authority to purchase*: uvoznikova banka pooblasti svojo korespondenčno banko v tujini, da skupaj z dokumenti odkupi menico, ki jo je izvoznik trasiral na uvoznika.
- *order to negotiate*: uvoznikova banka naloži svoji korespondenčni banki v tujini, da skupaj odkupi z dokumenti menico, ko jo je izvoznik trasiral na korespondenčno banko.

Packing kredit

O packing kreditu govorimo, ko je izvoznikova banka pooblaščen, da izplača del akreditivnega zneska pred predložitvijo dokumentov kot avans in tako omogoča delno predfinanciranje priprave blaga za izvoz. Predčasno delno izplačilo se lahko opravi na podlagi dveh klavzul, in sicer »green clause« in »red clause«.

Če je z akreditivnimi pogoji predvideno, da se predčasno izplačilo opravi na podlagi »green clause«, pomeni, da je tako predhodno izplačilo močno le proti izvoznikovi pismeni obvezi, da bo določene dokumente dostavil znotraj akreditivnega roka. »Red clause« pa določa, da mora izvoznik kot zavarovanje dodatno predložiti še skladiščne dokumente (skladišnico) (Bobek, 1989, str. 124).

4.1.3. Lombardni kredit

Posebnost lombardnega kredita je v jamstvih banki s strani komitenta, ki so prenosljive narave in se dajejo v obliki vrednostnih papirjev, blaga in plemenitih kovin. Banka lahko zastavljene vrednostne papirje, blago in plamenite kovine takoj proda, zato je tudi postopek odobritve lombardnega kredita kratek in enostaven.

V praksi najbolj uporabljena oblika lombardnega kredita je lombard vrednostnih papirjev, saj so stroški zastavljanja najnižji. Banka vrednostne papirje hrani kar v svojem depozitu.

Najmanj priljubljena oblika pa je lombard plemenitih kovin, medtem ko lombard blaga zahteva od banke najem javnih skladišč, kar podraži lombardni kredit.

4.1.4. Avalni kredit

Avalni kredit je oblika kredita, pri katerem banka daje jamstvo ali garancijo tretji osebi, da bo poravnala obveznosti svojega komitenta, v kolikor ta tega ne bo storil. Banka nastopa kot avalist le komitentom z visoko boniteto. V primeru avalnega kredita banka ne daje komitentu denarnega zneska, temveč samo jamstvo oziroma garancijo poravnanja obveznosti. V kolikor komitent ne poravna ob zapadlosti svoje obveznosti napram tretji osebi, jih poravna banka iz svojega kreditnega potenciala. Zaradi tega je boniteta in s tem tudi ocena kreditne sposobnosti komitenta zelo pomembna. Poznamo različne vrste avalov: menične, blagovne, zunanjetrgovinske, konosamentne, investicijske avale itd.

4.1.5. Factoring

Factoring, kot ena izmed bančnih storitev, pomeni odkup terjatev komitenta banke, imenovane faktor. Gre za podoben postopek kot pri eskontu menice, le da tu banka odkupi od komitenta terjatve na podlagi faktur. Banka s tem pomaga svojemu komitentu do denarnih sredstev, medtem ko sama prevzame dolg. Pri tem kreditnem poslu je pomembno, da banka preveri boniteto podjetja, katerih izdane fakture prevzema, ter da ni rok terjatev daljši od treh mesecev. S tem ko banka dokončno prevzame terjatve svojega komitenta, mora biti o tem obveščen tudi dolžnik oziroma izdajatelj faktur.

4.1.6. Obročni kredit

Obročne kredite banke dajejo komitentom za nakup različnega trajnega blaga. Dani obročni kredit kreditorejmalci vračajo v določenih časovnih obdobjih, običajno mesečno.

4.2. Dolgoročni krediti

4.2.1. Investicijski kredit

Investicijski kredit se uporablja za financiranje naložb v osnovna in trajna obratna sredstva. Banka ponavadi zahteva od podjetja (investitorja) podrobno dokumentacijo o investiciji, in sicer potrjen investicijski program, predračun amortizacije, zaključni račun za preteklo leto, zadnji periodični obračun, morebitne garancije ter ostalo dokumentacijo. Kot pogoj banke običajno navajajo, da mora imeti podjetje, ki najema investicijski kredit, odprt račun pri banki kreditodajalki. Tako lahko banka nadzoruje črpanje in vračanje kredita. Na podlagi kreditne pogodbe lahko podjetje črpa kredit v skladu s potekom investicijskih del.

4.2.2. Hipotekarni kredit

Značilnost hipotekarnega kredita je s hipoteko zavarovana bančna terjatev. Uporablja se predvsem za gradbene dejavnosti, stanovanjske zidave ter nakup gradbenih objektov. Zastavna pravica banke na nepremičnini se vknjiži v zemljiško knjigo.

Posebnost tega kredita je, da višina kredita ni odvisna od kreditojemalčeve bonitete, temveč od vrednosti nepremičnine, ki je zastavljena. Višina kredita se ne odobri v celotni vrednosti nepremičnine, temveč manj. Kreditojemalec odplačuje hipotekarni kredit anuitetno, in sicer od 15 do 30 let.

4.2.3. Sindicirani kredit

Sindicirani kredit je kredit, ko se manjša skupina bank združi z namenom, da odobri skupni kredit enemu samemu kreditojemalcu. Ta kredit je dolgoročnejšega značaja, saj je njegova odplačilna doba od 3 do 8 let. Skupek bank se imenuje bančni sindikat. Pomen teh posojil je v tem, da je kreditojemalcu omogočeno, da dobi večji znesek kredita po določenih pogojih. Glede na to, da je vključen v kreditni proces bančni sindikat gre v tem primeru tudi za diverzifikacijo naložbe in manjše kreditno tveganje. Po teh kreditih predvsem posegajo velika podjetja.

5. KREDITNO TVEGANJE

Banke se pri svojem poslovanju srečujejo z različnimi tveganji:

- tveganje spremembe obrestne mere,
- tržno tveganje,
- kreditno tveganje,
- likvidnostno tveganje,
- valutno tveganje in
- izvenbilančno tveganje.

Banke se zaradi svoje funkcije posredovanja med suficitnimi in deficitnimi celicami srečujejo s kreditnim tveganjem. To tveganje je lahko večje ali manjše glede na posojilojemalca oziroma glede na obseg posojila. V celoti se temu tveganju ni mogoče izogniti, vendar pa mora banka voditi takšno politiko, da bo tveganje čim manjše.

Kreditno tveganje izhaja iz predpostavke, da dolžnik ne bo mogel ob zapadlosti v celoti vrniti glavnice in pripadajočih obresti. Banke zmanjšujejo to tveganje z analizo kreditne sposobnosti posojilojemalcev ter glede na velikost tveganja določijo višino obrestne mere

in oblikujejo rezervacije⁷. Rezervacije so lahko splošne in posebne, ki se oblikujejo glede na boniteto dolžnika. Rezervacije so odbitna postavka stanja naložb in zmanjšujejo dobiček (Dimovski, 1996, str. 43). Možne posledice slabe kvalitete naložb je nelikvidnost⁸ in nesolventnost⁹ podjetja.

Banka mora pri svojem poslovanju spremljati ter ocenjevati morebitna kreditna tveganja, ki nastanejo zaradi neizpolnitve obveznosti dolžnika do banke. Banka je dolžna razvrstiti terjatve po tveganosti in oceniti višino potencialnih izgub. S tem banka oceni dolžnikovo sposobnost vrnitve kredita in kvalitete zavarovanja.

Presoja kreditne sposobnosti je opravljena po bilančnih in drugih kazalnikih. Pri presoji kreditne sposobnosti je v sodobnih bankah navada, da preverijo ustreznost postavk finančnega načrta s sestavljanjem posebne (načrtovane) bilance (Dimovski, 1996, str. 43). Banka pregleda posamezne postavke te bilance in v kolikor te odstopajo od dejanske bilance, je tak finančni načrt vprašljiv.

Po Sklepu o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic banka razvrsti ocenjene terjatve v pet skupin od A do E¹⁰, ki se presojajo na podlagi štirih kriterijev:

- ocene finančnega položaja posameznega dolžnika,
- njegove zmožnosti zagotovitve zadostnega denarnega pritoka za redno izpopolnjevanje obveznosti do banke v prihodnosti,
- vrste in obsega zavarovanja terjatev do posameznega dolžnika,
- izpopolnjevanje dolžnikovih obveznosti do banke v preteklih obdobjih.

Kreditna izpostavljenost banke do posameznega komitenta je vsota vseh terjatev, vrednostnih papirjev in kapitalskih deležev, ter poleg tega še drugih jamstev, garancij, potencialnih prevzetih obveznosti do komitenta (nezavarovanih), vrednostnih papirjev z jamstvom Republike Slovenije ali Banke Slovenije ter prvovrstno jamstvo Republike Slovenije ali nepreklicno garancijo banke s sedežem v Sloveniji. Banka ima lahko največjo izpostavljenost do posamezne osebe do 25 % kapitala. Velika izpostavljenost banke do posameznega komitenta se šteje 10 % ali več kapitala banke. V tem primeru izpostavljenosti je potrebno soglasje nadzornega sveta. Vsota vseh velikih izpostavljanj lahko največ doseže 800 % kapitala banke.

Kot sem že pri opredelitvi pojma kredit omenila, je pri kreditnem procesu zelo pomembno zaupanje, saj se lahko zgodi, da posojilodajalec kredita ne bo mogel vrniti. Zaradi tega se

⁷ Glej Prilogo 1 *Oblikovanje rezervacij po skupinah*

⁸ Nelikvidnost je plačilna nesposobnost na kratki rok.

⁹ Nesolventnost je plačilna nesposobnost na dolgi rok.

¹⁰ Glej Prilogo 2 *Razvrstitev aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic*

banke poslužujejo različnih oblik zavarovanja kreditov s katerim zmanjšujejo kreditno tveganje.

6. ZAVAROVANJE KREDITOV

Pomemben dejavnik pri odločitvi banke, ali bo podjetju odobrila kredit ali ne, je zavarovanje kredita. Po načinu zavarovanja ločimo zavarovane in nezavarovane kredite. **Nezavarovani** oziroma **odprti krediti** niso zavarovani, ali pa so zavarovani z neustreznimi instrumenti. Tu gre za osebni kredit med kreditodajalcem in kreditojemalcem, ko slednji jamči s svojo osebo. Nadalje ločimo **zavarovane kredite** na prvovrstno zavarovane in ustrezno zavarovane. V primeru, da dolžnik ne izpolni pogoje iz kreditne pogodbe, lahko upnik (banka) uveljavlja pravico na stvareh, ki jih je dolžnik dal v zavarovanje kredita (Habjan, 1991, str. 56).

O prvovrstnem zavarovanju govorimo takrat, ko je terjatev takoj vnovčljiva in zavarovana z vrednostnimi papirji Republike Slovenije in Banke Slovenije, z nepreklicnim jamstvom banke s sedežem pri nas ali prvorazredne tuje banke, z nepreklicnim jamstvom Slovenske izvozne družbe in nepreklicnim jamstvom Republike Slovenije (Dimovski, 1996, str. 50).

O ustreznem zavarovanju govorimo, kadar podjetje zastavi premoženje, odstopi terjatve do poznanega dobrega komitentata ali pridobi poroštvo druge dobre pravne osebe (Dimovski, 1996, str. 50). Sem spadajo lombardni in hipotekarni krediti ter factoring.

6.1. Oblike zavarovanja kreditov

Oblike zavarovanja kreditov, ki jih od podjetij oz. svojih komitentov zahtevajo banke, so:

- zavarovanje z menicami,
- zastava nepremičnin in premičnin,
- zastava vrednostnih papirjev,
- poroštvo,
- cesija,
- zavarovanje kredita z zalogami,
- zavarovanje pri zavarovalnici in
- bančna garancija.

Odločitev o tem, katero izmed oblik zavarovanja bo banka sprejela, je odvisna od kreditne politike banke, ocenjene kreditne sposobnosti komitentata, ročnosti kredita, subjekta kreditiranja in pretekle izkušnje z posojilojemalcem.

Pri zavarovanju kredita je banka dolžna spremljati vrednost stvari, ki so bile dane v zavarovanje. To je še posebej pomembno, ko banka dobi v zavarovanje zastavo na nepremičnini, premičnimi in vrednostnih papirjih, saj njihova cena niha. Zaradi tveganja spremembe cene zastavljene stvari se banke poslužujejo kombinacij med oblikami zavarovanj kreditov.

6.1.1. Zavarovanje z menicami

Menica je vrednostni papir, ki se glasi na določen znesek. Izdajatelj menice se zaveže, da bo plačal menični znesek v določenem času in na določenem kraju, ali pa ga bo po njegovem nalogu plačala tretja oseba, ki jo je pozval k plačilu meničnega zneska.

Kot instrument zavarovanja kreditnih poslov se uporablja bianko menica. Bianco menica se daje brez meničnega zneska skupaj z menično izjavo, kjer so navedeni pogoji izpolnitve menice.

Kreditojemalec ali pooblaščen oseba podpiše bianko menico skupaj z menično izjavo, s katero jamči da bo poravnal dolg. V kolikor do tega ne pride, ima kreditodajalec pravico ob zapadlosti kredita izpolniti bianko menico in jo tako predložiti v izplačilo.

6.1.2. Zastava nepremičnin, premičnin in pravic

Zastavna pravica je stvarna pravica na tuji stvari ali tuji pravici, ki po 61. členu Zakona o temeljnih lastninskopravnih razmerjih lahko obstaja na premičnih stvareh, na nepremičninah (hipoteka) in na pravicah. Zastavna pravica daje upniku (zastavnemu upniku) pravico, da se pred drugimi upniki poplača iz vrednosti zastavljene stvari, če mu terjatev ob zapadlosti ni plačana. V takšnem primeru lahko ob zapadlosti upnik zahteva od sodišča odločbo, naj se stvar proda na javni dražbi ali po dnevni ceni, iz izkupička pa naj se najprej poplača zastavni upnik (Ilešič, 1997, str. 651).

Posojilojemalec lahko zastavi svoje premoženje banki, če (Ilešič, 1997, str. 652):

- je premoženje brez stvarnih in pravnih bremen,
- je banka vpisana kot prvi hipotekarni upnik,
- ni nobenih ovir za prodajo premoženja posojilojemalca za poplačilo njegovih neporavnanih obveznosti,
- ocenjena tržna vrednost premoženja vsaj za 100% presega znesek obveznosti posojilojemalca in
- je prodajo možno opraviti v roku, ki ne ogroža likvidnosti banke.

Zavarovanje zastave nepremičnine (zgradbe, hiše, travniki, idr.) je smiselna pri dolgoročnem kreditiranju, medtem ko je zastava premičnin (plemenite kovine, dragi

kamni, umetnine, stroji, naprave, idr.) smiselna pri kratkoročnem kreditiranju. Ta oblika zavarovanja se v praksi pogosto pojavlja v kombinaciji z drugimi oblikami zavarovanja.

6.1.3. Zastava vrednostnih papirjev

V primeru zavarovanja kreditov z zastavo vrednostnih papirjev, podjetje jamči za plačilo kredita z različnimi vrstami vrednostnih papirjev. V kolikor je vrednostni papir dan v zavarovanje enega samega podpisnika, se to zavarovanje smatra kot delno, saj še vedno obstaja tveganje neplačila. V tem primeru gre za trasirano in neakceptirano menico, ček ali obveznico. Zavarovanje postane močnejše, če imamo vrednostni papir, akceptiran s strani več podpisnikov, ki v tem primeru tudi solidarno odgovarjajo.

Banke za zavarovanje sprejemajo le prvovrstne vrednostne papirje (državne obveznice in drugi državni vrednostni papirji), zanje pa velja, da mora biti njihova vrednost večja od najetega kredita, ponavadi se zahteva dvakratna vrednost kredita. Tržna vrednost vrednostnega papirja in njegova kvaliteta določata znesek odobrenega kredita.

6.1.4. Poroštvo

Poroštvo pomeni zavezo druge osebe (poroka), da bo izpolnila veljavno in zapadlo obveznost dolžnika, če ta tega ne bi storil. To obveznost, ki ne more biti večja od obveznosti glavnega dolžnika, prevzame porok neposredno proti upniku, ki s tem pridobi za isto terjatev dva zavezanca: glavnega dolžnika in poroka (Ilešič, 1996, str. 651). Poroštvena izjava zavezuje poroka le, če da poroštveno izjavo pismeno.

Porok za obveznost dolžnika jamči s svojim premoženjem. Banka preveri boniteto poroka in lahko v primeru, da gre za večji kredit, zahteva več porokov. V tem primeru gre za solidarno poroštvo. Kreditodajalec-banka sme od poroka zahtevati plačilo šele, ko glavni dolžnik v določenem roku ne izpolni svojih obveznosti.

6.1.5. Cesija

Cesija ali pogodbeni odstop terjatve je pogodba, s katero upnik prenese svojo obligacijsko pravico na novega upnika. Do te vrste zavarovanja prihaja, ko ima komitent banke veliko terjatev, ki pa jih lahko ponudi kot zavarovanje za pravočasno vračilo njenega kredita, kakor tudi za plačilo obresti. Te terjatve se odstopijo prek cesije ali z zastavo. Dolžnik mora biti pisno obveščen o odstopu terjatev novemu upniku (Juhart, 1996, str. 23).

V kolikor velja v finančnem okolju plačilna nedisciplina, se banke tovrstnih zavarovanj otepajo in jih jemljejo kot manjvredne. Banka je pred prevzemom terjatev od upnika

dolžna preveriti terjatve in jih razvrstiti v bonitetne razrede, sicer se lahko izpostavi visokim stroškom, ki so povezani z izterjavo dolga.

6.1.6. Zavarovanje kredita z zalogami

Ta vrsta zavarovanja se uporablja predvsem pri kratkoročnih kreditih. Gre za zastavo zalog, tako da lahko banka, v kolikor ne pride do poravnanja obveznosti s strani komitenta, uveljavlja zastavno pravico. Zaloge, ki se dajejo v zastavo, morajo biti takšne, da se jih lahko skladišči. Banka določi višino kredita glede na kakovost, tržno vrednost in pokvarljivost zalog. V kolikor je blago pokvarljivo ali mu cena niha, se banka izpostavlja tveganju in podražitvi stroškov zavarovanja. Kot zavarovanje je najboljša tista zaloga, ki je dovolj standardizirana in zanjo obstaja trg. Banke preferirajo zalogo surovin pred zalogo dokončanih ali nedokončanih proizvodov, saj surovine lahko lažje prodajo posojilojemalcu konkurenčnim podjetjem ali celo dobaviteljem po diskontni ceni.

6.1.7. Zavarovanje kredita pri zavarovalnici

Tveganje neplačila je mogoče odpraviti tudi s sklenitvijo zavarovalne pogodbe, s katero se zavarovalnica zaveže, da bo plačala dolžnikov dolg, če bo ta insolventen oziroma bo imel druge težave. Takšna oblika zavarovanja plačil se uporablja večinoma za izvozne terjatve, za kar imajo zavarovalnice sprejete splošne zavarovalne pogoje.

V tem primeru podjetje plača premijo za zavarovanje kredita. Ta pa je odvisna od namena najetja kredita, od dobe za katero se sklepa zavarovanje kredita, ter od poslovnega interesa zavarovalnice.

6.1.8. Bančna garancija

Z bančno garancijo prevzema banka obveznost nasproti prejemniku garancije (upravičencu), da mu bo poravnala obveznost, katere tretja oseba ob zapadlosti ne bi izpolnila, če bodo izpolnjeni v garanciji navedeni pogoji. Bančne garancije se uporabljajo predvsem pri mednarodnem poslovanju.

Bančna garancija je razmeroma drag način zavarovanja posojila, ker banka kot garant za izdajo garancije zaračunava provizijo in ker izdaja garancije zahteva s strani posojilojemalca zagotovitev kritja za garantirani znesek.

Oblika bančne garancije je bančna vloga, kjer se kredit zavaruje z depozitom. V primeru, da se podjetje odloči za tovrstno obliko zavarovanja, ne more razpolagati z depozitnimi sredstvi.

7. BANČNO KREDITIRANJE GOSPODARSTVA V SLOVENIJI

7.1. Predstavitev bančnega sistema v Sloveniji

Slovenski bančni sistem sestavljajo banke, hranilnice in hranilno kreditne službe. Na dan 31.12.2002 je bilo v Sloveniji 20 bank, 2 hranilnici in 25 hranilno kreditnih služb. Od leta 2000, ko je v veljavo stopil Sklep o usklajevanju hranilno kreditnih služb z določbami Zakona o bančništvu, se je število hranilno kreditnih služb močno zmanjšalo. Njihov trend zmanjševanja se še nadaljuje, saj se je v prvi polovici 2003, število zmanjšalo na 14. Število hranilnic ostaja nespremenjeno, pri številu bank ravno tako ne prihaja do večjih sprememb.

Tabela 1: Struktura bančnega sistema v letih 1999 do 2002

	1999	2000	2001	2002	Junij 2003	Delež bank v bančnem sistemu (jun. 2003)
Banke	25	25	21	20	20	55,6
Hranilnice	6	3	3	2	2	5,6
Hran. kred. službe	68	64	45	25	14	38,8
Skupaj	99	92	69	47	36	100,0

Vir: Poročilo o nadzoru bančnega poslovanja v letu 2002 in prvi polovici leta 2003, 2003.

V slovenski zakonodaji, natančneje v 2. členu Zakona o bančništvu, je banka opredeljena kot delniška družba s sedežem v Republiki Sloveniji, ki je pridobila dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje bančnih storitev, in sicer:

- sprejemanje depozitov ter dajanje kreditov za svoj račun,
- storitve, za katere drug zakon določa, da jih smejo opravljati samo banke.

V Sloveniji je v letu 2002 delovalo 21 bank (vključno s podružnico tuje banke v Sloveniji), vendar pa je na zadnji dan leta 2002 prišlo do pripojitve Banke Vipa d.d. Nova Gorica k Abanki d.d. Ljubljana. Zaradi omenjene pripojitve je na dan 31.12.2002 delovalo v Sloveniji le še 20 bank¹¹, od tega pet hčerinskih bank tujih bank in ena podružnica tuje banke.

¹¹ Glej Prilogo 3 *Seznam slovenskih bank*

Slovenske banke imajo v bančnem sistemu pomembno vlogo, kar je razvidno iz njihovega deleža v slovenskem bančnem sistemu. V prvi polovici leta 2003 zavzemajo že približno 56 %, in lahko pričakujemo, da se bo njihov delež še povečal na račun zmanjšanja števila hranilno kreditnih služb. Konec leta 2002 so imele banke kar 98,6 % trga, merjenega z nekonsolidirano bilančno vsoto, ostali del trga pa so si delile z hranilnici in hranilno kreditne službe.

V slovenskem bančnem prostoru prevladujejo univerzalne banke, ki pa se v večini nahajajo v položaju intenzivnih priprav na vstop tuje konkurence na slovenski trg. Z namenom povečevanja oziroma ohranjanja konkurenčnosti se v bančnem sistemu odvija konsolidacija. Njihovo število se počasi zmanjšuje, kar je posledica združitvev in prevzemov na bančnem trgu. Tako je bilo konec 1999 leta 25 bank, konec leta 2002 pa 20 bank.

Slovenske banke so pretežno v zasebni lasti, hranilnice pa v popolni zasebni lasti. Med zasebnimi lastniki pri bankah prevladujejo domače osebe, pri hranilnicah pa so lastniki samo domače osebe. Zaradi privatizacije Nove Ljubljanske banke d.d., Ljubljana, se je delež državne lastnine v tej banki znižal in s tem tudi v celotnem bančnem sistemu. Prodaja 39 % državnega deleža Nove Ljubljanske banke d.d., Ljubljana poleti 2002, je imela za posledico, da se je državno lastništvo banke spremenilo iz večinskega v manjšinsko. V večinsko državni lasti pa sta druga največja banka v Sloveniji, Nova Kreditna banka Maribor d.d.¹² in Poštna banka Slovenije d.d.. Po drugi strani se je v letu 2002 zviševal delež tujega kapitala. Delež kapitala v lasti tujcev se je v letu 2002 več kot podvojil in je 31.12.2002 znašal 32,5 %, merjeno po lastniškem kapitalu (Poročilo o nadzoru bančnega poslovanja v letu 2002 in prvi polovici leta 2003, 2003, str. 28).

Bilančna vsota vseh bank v Sloveniji je 31.12.2002 znašala 4.556.637 mio SIT. Kot je razvidno iz Tabele 2, bilančna vsota bank narašča. V primerjavi z letom 2001 je bila rast bolj umirjena. Sedem največjih bank je konec leta 2002 doseglo bilančno vsoto v vrednosti 3.670.976 mio SIT.

V štirih opazovanih letih ostajajo banke na enakih mestih, NLB d.d. je vsa štiri leta na vodilnem mestu, edina sprememba je le pri Abanki Vipa d.d.. Njena bilančna vsota se je povečala na račun pripojitve Vipe d.d. A banki d.d.. Leta 2002 je tako prehitela SKB banko d.d.. Bilančne vsote sedmih največjih bank so se leta 2002 glede na leto 2001 povečale, le dve banki sta imeli konec leta 2002 nižjo bilančno vsoto kot ob koncu leta 2001, in sicer NLB d.d. in SKB d.d..

¹² Privatizacija NKBM d.d. je začasno odložena. Vendar se bo predvidoma maja 2004 osnovala nova mariborska bančna skupina. Gre za povezovanje PBS in NKBM, v kateri bo večinski lastnik PBS postala NKBM. Banki bosta povezani v bančno skupino, v kateri bo PBS ohranila svojo blagovno znamko.

Tabela 2: Bilančne vsote največjih slovenskih bank

v mio SIT

	BILANČNE VSOTE			
	1999	2000	2001	2002
NLB d.d.	752.343	918.828	1.376.656	1.619.165
NKBM	321.813	368.109	447.175	517.538
Abanka Vipaa ¹³	149.301	188.133	253.996	389.273
SKB d.d.	307.637	323.353	365.616	360.095
Banka Koper	167.905	198.310	233.960	282.116
Banka Celje	155.712	185.182	224.270	275.658
Gorenjska banka	130.310	159.137	189.445	227.130
Skupaj 7 bank	1.985.022	2.341.054	3.091.118	3.670.976
Vse banke skupaj	2.687.600	3.192.792	3.876.768	4.556.637

Vir: Poročilo o nadzoru bančnega poslovanja v letu 2002 in prvi polovici leta 2003, 2003.

Stopnja konkurenčnosti bančnega sistema se odraža tudi skozi tržni delež bank. Tržni delež največje banke NLB d.d. v Sloveniji, merjen z konsolidirano bilančno vsoto, je ob koncu leta 2002 znašal 35,5 %, skupaj s tremi hčerami pa 39,3 %, kar je približno enako kot konec leta 2001. Znižal se je tudi tržni delež treh večjih bank v primerjavi s koncem leta 2001 kar kaže na izgubljanje tržnega deleža nekaterih velikih bank v Sloveniji. Velik porast tržnega deleža beleži Abanka Vipaa d.d., kar je posledica pripojitve Vipe d.d. Abanki d.d..

Tabela 3: Tržni deleži sedmih slovenskih največjih bank

v %

	TRŽNI DELEŽI			
	1999	2000	2001	2002
NLB d.d.	28,0	28,8	35,5	35,5
NKBM	12,0	11,5	11,5	11,4
Abanka Vipaa ¹⁴	5,6	5,9	6,6	8,5
SKB d.d.	11,4	10,1	9,4	7,9
Banka Koper	6,2	6,2	6,0	6,2
Banka Celje	5,8	5,8	5,8	6,0
Gorenjska banka	4,8	5,0	4,9	5,0
Skupaj 7 bank	73,9	73,3	79,7	80,6
Vse banke skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0

Vir: Poročilo o nadzoru bančnega poslovanja v letu 2002 in prvi polovici leta 2003, 2003.

¹³Leta 2002 se je Abanki pripojila banka Vipaa d.d., odtod tudi povečanje bilančne vsote. Pred tem letom številke predstavljajo samo bilančno vsoto Abanke d.d.

¹⁴Kot za bilančno vsoto tudi za tržni delež velja, da se je povečal na račun pripojitve Banke Vipe Abanki.

7.2. Obseg bančnih kreditov gospodarstvu v Sloveniji

V obsegu bančnih kreditov gospodarstvu sem zajela terjatve poslovnih bank do domačih nedenarnih sektorjev. Iz domačega nedenarnega sektorja sem izločila samo gospodarstvo, in sicer podjetja in druge komitente ter druge finančne organizacije. Podjetja in drugi komitenti so pravne osebe, in sicer tržni proizvajalci blaga in nefinančnih storitev, medtem ko druge finančne organizacije vključujejo hranilnice, hranilnokreditne službe ter druge finančne institucije¹⁵.

V nadaljevanju sem analizirala obseg bančnih kreditov v obdobju od leta 1999 do 2002. Struktuirala sem jih glede na valuto na tolarske in devizne kredite, ter po ročnosti na kratkoročne in dolgoročne. Tabela 4 prikazuje, da so bančni krediti pomemben vir financiranja gospodarstva v Sloveniji, saj so leta 2002 predstavljali 31,3 % v bilančni vsoti slovenskega bančnega sistema. V proučevanem obdobju se obseg danih kreditov povečuje, in sicer je bila njihova rast v omenjenem obdobju kar 67 %. V Sloveniji prevladujejo tolarski krediti, od teh je največ kreditov na krajši rok. Iz navedenih podatkov lahko opazim, da devizni krediti z leti vedno bolj naraščajo, njihova rast je v obravnavanih letih skoraj 280 %. Pri teh kreditih prevladujejo krediti na dolgi rok.

Tabela 4: Bančni krediti gospodarstvu dani v obdobju od 1999 do 2002

v mio SIT

BANČNI KREDITI GOSPODARSTVU				
	1999	2000	2001	2002
A. Tolarski krediti	693.180	804.558	957.838	977.513
- kratkoročni	372.161	451.854	534.077	529.689
- dolgoročni	321.019	352.704	423.761	447.824
B. Devizni krediti ¹⁶	160.956	234.119	327.429	448.727
- kratkoročni	70.000	89.155	105.154	124.639
- dolgoročni	84.733	132.454	206.873	295.393
SKUPAJ (A+B):	854.136	1.038.677	1.285.267	1.426.240

Vir: Bilten Banke Slovenije, 2003.

Pred tranzicijo je bilo za slovenski bančni sistem značilno, da so bili bančni krediti za podjetja vir nedolžniškega kapitala. Ker so bili taki krediti do neke mere podarjeni je bila nujno potrebna reforma s strani Banke Slovenije, da so podjetja spoznala pravo ceno bančnega kredita. Po reformi so bila podjetja sposobna pridobiti vire sredstev na finančnem trgu. Dandanes je za slovenski kreditni trg značilno, da se večja podjetja lahko

¹⁵ Druge finančne institucije so drugi finančni posredniki, razen zavarovalnic in pokojninskih skladov (vzajemni skladi, investicijske družbe, družbe, ki se ukvarjajo s finančnim leasingom), pomožni finančni posredniki (borznoposredniške hiše, menjalnice, bozre), ter zavarovalnice in pokojninski skladi.

¹⁶ V Biltenu Banke Slovenije ni bilo podatkov za devizne kredite po ročnosti za druge finančne organizacije, zato sem jih zajela samo v vsoti deviznih kreditov.

zadolžujejo tako na bančnem trgu kot tudi na trgu vrednostnih papirjev, medtem ko se manjša podjetja zadolžujejo samo pri bankah.

7.3. Slovenski bančni sistem in EU

Slovenski bančni sistem je bil v sredini devetdesetih let v krizi. Stari bančni sistem se je podiral, podjetja, ki so ogrozila banke, pa je bilo potrebno reševati z državno pomočjo. Z vstopom Slovenije v EU se bo potrebno opredeliti, kakšen naj bi bil položaj slovenskega bančništva v EU.

Mala in srednja podjetja v EU in tudi v Sloveniji zavzemajo vse pomembnejši delež pri razvoju gospodarstva in zaposlovanja, vendar Slovenija še nima izdelanega sistema dolžniškega in lastniškega financiranja bank ter finančnih institucij, nedorečeno pa je tudi področje prevzemanja tveganj. Evropska unija je pooblastila evropski investicijski sklad v Luksemburgu za širjenje podjetniškega kapitala v države kandidatke. Slovenija je že dobila finančno podporo za mala in srednja podjetja, ki omogoča bankam posebne posojilne linije za mala in srednja podjetja. Banka bo zainteresirana za odobritev posojil, če bo nosila, recimo, le 20 % tveganje (Manfreda, 2002, str. 10). Bančni sistem pri nas ni pripravljen prisluhniti potrebam podjetništva. Slovenske banke so pripravljene posojati denar velikim, prvovrstnim podjetjem, saj je z novo ustanovljenimi malimi in srednjimi podjetji povezano tveganje, ki ga niso pripravljene sprejeti.

V zadnjem času se v Sloveniji pojavlja, da je povpraševanje po tujih virih veliko večje kot po domačih virih. Domači kreditni trg je že močno pod vplivom financiranja iz tujine, tržni delež posojilodajalcev pa kaže tendenco nadaljnjega naraščanja. V tem primeru so banke, ki imajo boljši dostop do eurov, v boljšem položaju kot tiste, ki ponujajo samo tolarske kredite. Zato banke iščejo poleg tujih partnerstev tudi nove domače povezave (Vozel, 2002, str. 32). Obenem se domače banke srečujejo z nekonkurenčnostjo v primerjavi s tujimi bankami, ki imajo precej velik delež pri kreditiranju slovenskih podjetij. Slovenske banke so v težkem položaju, saj zaradi upočasnjene rasti deviznega tečaja ne morejo ohraniti želene višine realnih pasivnih obrestnih mer, in hkrati zagotoviti ustrezne konkurenčnosti tolarskih posojil v primerjavi z deviznimi (Kos, 2003, str. 8; Škrinjar, 2002a, str. 111; Škrinjar, 2002b, str. 68).

Poslovanje slovenskega bančnega sistema opredeljujeta dva zakonodajna okvira: smernice (direktive) Evropske Unije ter domača zakonodaja¹⁷. Z vstopom Slovenije v EU bodo začele delovati še druge evropske direktive in vstop tujih bank bo povsem sproščen. Tuji bančniki ne bodo več potrebovali licence Banke Slovenije za prihod na naš trg, načelo enotnega potnega lista bo veljalo povsod po Evropi, z nekaterimi manjšimi omejitvami

¹⁷ Zakon o Banki Slovenije, Zakon o gospodarskih družbah, Zakon o bančništvu ter podzakonski predpisi Banke Slovenije.

zaradi nadzora in poročanja. Zdaj so tuje banke kupovale naše banke zato, da so z lastniškim deležem laže pridobile bančno licenco, kmalu pa to ne bo več potrebno. Največji igralci na teh prostorih bodo tudi v prihodnje velike bančne in zavarovalniške skupine (Pust, 2003, str. 4).

8. PRIMER KREDITIRANJA GOSPODARSTVA V NOVI LJUBLJANSKI BANKI D.D.

8.1. Predstavitev Nove Ljubljanske banke d.d., Ljubljana

Nova Ljubljanska banka d.d., Ljubljana (v nadaljevanju NLB d.d.) je največja banka v Republiki Sloveniji. Njena zgodovina sega v 19. stoletje, natančneje v leto 1889, ko je bila ustanovljena Mestna hranilnica ljubljanska. Odločitev o ustanovitvi banke kot jo poznamo danes, je bila sprejeta 27. julija 1994 s strani Državnega zbora Republike Slovenije. Do leta 2002 je bila NLB d.d. v večinski državni lasti. Po uspešni privatizaciji istega leta je lastniška struktura v NLB d.d. sledeča: Republika Slovenija (36 %), KBC (34 %), Evropska banka za obnovo in razvoj (5 %), različni slovenski investicijski skladi (10 %) ter drugi slovenski delničarji (15 %).

NLB d.d. je univerzalna banka¹⁸ z vodilno pozicijo na področju poslovanja s prebivalstvom, gospodarskimi družbami in zasebniki ter na področju investicijskega bančništva. Skupina NLB, ki jo tvori NLB d.d. skupaj s kapitalsko povezanimi bankami in družbami, zavzema položaj največje bančne in finančne organizacije v Sloveniji, s katero samo znotraj države posluje preko 50.000 podjetij in 900.000 individualnih strank. Skupino NLB¹⁹ sestavlja 39 bank in družb doma in v tujini. Med njimi je daleč najpomembnejša in največja NLB d.d., ki obvladuje skoraj tri četrtine celotne konsolidirane bilančne vsote.

Leto 2002 sta poslovanje NLB d.d. zaznamovali visoka rast neto neobrestnih prihodkov, ki delno nadomešča padajoče obrestne marže ter začetek izvajanja programa racionalizacije stroškov. Tržni delež NLB d.d. v bilančni vsoti celotnega bančnega sistema je v letu 2002 znašal 39,3 %, banka pa pričakuje njegovo povečanje predvsem na račun poglobljanja odnosov s komitenti kot tudi povečanja kapitalskih naložb. Povečal se je njen tržni delež depozitov (39,5 %) ob hkratnem zmanjšanju tržnega deleža posojil (35,6 %). Slednje je posledica cenovne konkurence, zlasti v sektorju gospodarstva (Letno poročilo Nove Ljubljanske Banke d.d., 2002, str. 9).

¹⁸ Univerzalna banka je splošna banka, ki se ukvarja tako s komercialnim (sprejema vloge in daje posojila) kot tudi investicijskim bančništvom (posluje z vrednostnimi papirji).

¹⁹ Glej Prilogo 4 *Shema Skupine NLB in lastniški deleži*

NLB d.d. so v letu 2002 ocenile vodilne bonitetne agencije, kot so Fitch IBCA, Standard & Poor's, Moody's in Capital Intelligence in jo uvrstile med najboljše ocenjene banke v srednji in vzhodni Evropi. Po bilančni vsoti se banka uvršča med prvih 10 vodilnih bank v srednji Evropi, medtem ko se na evropski ravni uvršča med prvih 200, tako po bilančni vsoti kot tudi po kapitalu.

8.2. Kreditna politika v NLB d.d.

8.2.1. Načela bančnega poslovanja

Pri Novi Ljubljanski banki d.d. so načela bančnega poslovanja sledeča:

- načelo varnosti in zanesljivosti naložb,
- načelo likvidnosti in
- načelo donosnosti

Varnost bančnih naložb temelji na čim popolnejšem zniževanju tveganj, t.j. izbiri udeležencev, poslov in zavarovanj, ki bodo zagotovili izpolnitev prevzetih obveznosti do banke v dogovorjenih rokih. Tveganje se znižuje, če se pridobi kvalitetno zavarovanje.

Likvidnost banke je kratkoročno gledano najpomembnejše. T.j. sposobnost, da banka v vsakem trenutku lahko izplača svojim upnikom dospele obveznosti, ter da v dogovorjenih rokih lahko izpolni vse sprejete finančne obveznosti, ki izhajajo iz njenega poslovanja (izplačane odobrene kredite, poravnava prevzete obveznosti pri garancijah, akreditivih, ipd.).

Načelo donosnosti je v tem, da banka na vložena sredstva doseže takšen donos, da z njim ustvari zadosten dobiček za povečevanje rezerv, za kritje vseh stroškov poslovanja, vključno s stroški slabih kreditov ter izplačilo dividend delnic.

Poslovna politika NLB d.d. teži k uveljavljanju načela visoke varnosti optimalne likvidnosti ter stabilne dolgoročne donosnosti.

8.2.2. Opredelitev komitentov

Komitent je domača ali tuja pravna oseba, registrirana za opravljanje določene dejavnosti, ki mu banka odobrava različne naložbe oziroma zanj opravlja določene storitve. Vrste komitentov ločimo tako po obliki organiziranosti in odgovornosti za obveznosti kot tudi po velikosti. Po obliki organiziranosti in odgovornosti za obveznosti ločimo gospodarske družbe, kapitalске družbe, osebne družbe, zasebniki, ter druge statistične oblike.

Opredelevanje komitentov glede na velikost pa predvideva naslednje kriterije:

- število zaposlenih,
- prihodki in
- povprečna vrednost aktive po letnih računovodskih izkazih v zadnjem poslovnem letu.

Tabela 5: Opredelevanje komitentov glede na velikost

	Majhna družba	Srednja družba	Velika družba
Število zaposlenih	ne presega 50	ne presega 250	*
Prihodki	manjši od 1.000 mio SIT	manjši od 4.000 mio SIT	*
Povprečna vrednost aktive	ne presega 500 mio SIT	ne presega 2.000 mio SIT	*

*Družba mora presegati vsaj dva kriterija za srednje družbe

Vir: Merila in postopki za odobravanje naložb v NLB d.d., Interno gradivo, 2000.

8.2.3. Princip odobravanja naložb

Princip odobravanja naložb sestoji predvsem iz pogojev za pridobitev kredita, potrebne dokumentacije za pridobitev kredita, koliko kredit komitenta stane, ter katere so oblike zavarovanja, ki jih zahtevajo pri NLB d.d..

Pogoji za pridobitev kredita

Kot pogoj za odobritev kredita pri NLB d.d. ni vedno potrebno, da je pravna oseba komitent banke, saj banka obravnava tudi podjetja, ki se nanjo obračajo prvič. Kasneje banka od komitenta zahteva, da slednji v banko prenese del ali celotna vpogledna sredstva ali pa se dogovori o drugi obliki sodelovanja (npr.: izplačilo plač zaposlenih preko banke, kreditiranje kupcev izdelkov preko banke itd). Banka ima v tem primeru mnogo transparentnejši pogled nad komitentovim poslovanjem in s tem tudi večjo kontrolo nad kreditnim tveganjem.

Potrebna dokumentacija

Banka od podjetja, ki se želi zadolžiti pri njej, zahteva naslednjo dokumentacijo v skladu z Merili in postopki za odobravanje naložb v NLB d.d.:

- sklep sodišča o uskladitvi osnovnega kapitala kapitalske družbe z določili Zakona o gospodarskih družbah,
- registracijo družbe z vsemi dopolnitvami in spremembami,
- izpis razvrstitve družbe po dejavnostih,
- letne računovodske izkaze (bilanco uspeha, bilanco stanja, obvezne priloge k bilancam),
- izkaz finančnih tokov (prilivi in odlivi iz poslovne in investicijske dejavnosti podjetja ter njegove dejavnosti financiranja),
- poslovno poročilo,

- konsolidirano bilanco (za družbe, ki so jo v skladu s 60. členom Zakona o gospodarskih družbah dolžne sestavljati),
- medletne rezultate poslovanja (bilance uspeha in stanja, če jih podjetje sestavlja, ali bruto bilance).

Banka zaradi večje tveganosti v poslovanju s pravnimi osebami uporablja tudi druge vire informacij, in sicer IBON, podatki o višini zadolžitve in (ne)odplačevanju kreditov pri drugih bankah (pri Združenju bank Slovenije) in ostale informacije s trga.

Stroški kredita in obrestna mera

Višino obrestnih mer oblikuje banka na podlagi tekočih cen kapitala na denarnem trgu, v višino nadomestil pa vključuje stroške dela in tveganja za opravljanje storitve. Za prvovrstne komitente so cene izhodiščne in so osnova za pripravo individualnih ponudb. V ponudbah po meri posameznim komitentom upošteva banka tudi obseg poslovnega sodelovanja, kakovost poslovanja komitenta z vidika tveganosti za banko ter vrednost in likvidnost zavarovanja pri storitvah, kjer je zavarovanje potrebno.

Tabela 6: Višina obrestne mere glede na vrsto kredita v NLB d.d.

Vrsta kredita	Obrestna mera
Kratkoročni krediti	
- od 1 do 6 mesecev	od 8,80% do 11,55%
- od 6 do 12 mesecev	od 9,00% do 11,75%
Mikro kredit ²⁰	8,30%
Dolgoročni krediti	
Nad 1 letom do 3 let	NLB prime + 1,50 do 6,25 NIOM + 1,20 do 5,95
Nad 3 leta do 10 let	NLB prime + 1,75 do 6,50 NIOM + 1,45 do 6,20

Vir: Interno gradivo NLB d.d., 2003.

²⁰ Mikro kredit je namenjen financiranju gibljivih in osnovnih sredstev manjših vrednosti malega gospodarstva.

Tabela 7: Stroški odobritve in vodenja kredita v NLB d.d.

Vrsta kredita	Stroški odobritve in vodenja	
	% od zneska	v SIT
Kredit za gibljiva sredstva, Kratkoročne garancije, Klasični limit na poslovnem računu	0,10 - 0,50	15.000 - 1.000.000
Kredit za gibljiva sredstva na podlagi zastavljenih depozitov	0,10	15.000 - 80.000
Za investicijske kredite, Garancije za investicije	0,25 - 1,50	30.000 - 3.000.000

Vir: Interno gradivo NLB d.d., 2003.

Poslovni sektor ali podružnica lahko predlagata ustreznemu nivoju odločanja konkretno obrestno mero za posameznikovo naložbo, ki je odvisna od:

- izhodiščne obrestne mere,
- donosa poslovnega odnosa banke s komitentom,
- bonitetne razvrstitve komitenta,
- vrste in kakovosti zavarovanja ter
- tveganosti projekta.

Zavarovanje kredita

Pogoj za odobritev kredita je ustrezno zavarovanje, ki ga potencialni kreditojemalec nudi kot jamstvo za poplačilo dolga. S kakšno obliko zavaruje gospodarska družba dobljeni kredit, je odvisno od bonitete podjetja, odnosa domačih in tujih terjatev, zavarovanje pri zavarovalnici, odnosa med banko in podjetjem, namena kreditiranja ter dobe odplačila. Obvezno in osnovno zavarovanje dolga vključuje zavarovanja z bianko menico ali bianko akceptnim nalogom, pri večjih vsotah in za daljšo dospelost kredita pa banke zahtevajo še dodatna zavarovanja kot so:

- hipoteka na premičnine in nepremičnine,
- odstop domačih in tujih terjatev,
- zavarovanje,
- osebno poroštvo lastnikov podjetja oz. direktorja ter drugih pravnih oseb,
- zastava vrednostnih papirjev ter
- poroštvo druge banke.

8.3. Kreditno tveganje pri NLB d.d. in njegovo upravljanje

Kot je bilo že povedano, mora pri odobravanju naložb banka upoštevati vsa tveganja (kreditno, deželno, valutno, obrestno, idr.). Posebej izpostavljeno je kreditno tveganje. To je tveganje, da terjatve banke iz njenih naložb ne bodo plačane na dan dospelja oziroma ne bodo plačane po njihovi celotni vrednosti. Kreditno tveganje je odvisno od negotovih okoliščin povezanih s poslovanjem komitenta, ki jih mora banka spoznati (Žagar, 1991, str. 86). Da bi banka znižala kreditno tveganje, je potrebno, da:

- pridobi dovolj informacij o komitenta na podlagi:
 - dosedanjega poslovnega sodelovanja banke s komitentom
 - finančnih in drugih podatkov
 - informacij o poslovanju iz okolja
 - subjektivne ocene bančnega delavca na podlagi osebnih izkušenj
- uskladi namene naložb s poslovnimi politikami banke
- natančno oceni višino naložbe glede na dejanske potrebe in zmožnosti komitenta ter glede na namen
- pravilno določi odplačilno dobo glede na uskladitev virov banke in vrsto oziroma namen naložbe, na podlagi komitentovega denarnega toka,
- pravilno oceni in stalno spreminja komitentovo kreditno in plačilno sposobnost, da bo lahko redno poravnal svoje obveznosti do banke,
- pridobi ustrezno obliko in višino zavarovanja.

Zaradi izpostavljenosti banke različnim tveganjem, banka izdeluje tako imenovane bonitetne ocene. To je pisna ocena, ki jo dajejo mednarodne agencije za oceno tveganja in ki nam pokaže stopnjo tveganja, da ne bodo izplačane obveznosti iz vrednostnega papirja (obveznice, struktuirani dolžniški instrumenti ...). Z ocenjevanjem bonitete se ukvarjajo specializirane agencije (npr. mednarodne agencije, kot sta Moody's in Standard & Poor's). V primeru kreditiranja gospodarskih družb NLB d.d., bonitetne ocene izdeluje sama banka v Sektorju za upravljanje s tveganji. Banka razvršča komitente in terjatve v skladu z internimi Merili in postopki za odobravanje naložb v NLB d.d. ter v skladu z predpisi Banke Slovenije. NLB d.d. razvršča komitente v bonitetne skupine od A do E, kot ji to nalaga Sklep o razvrstitvi bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic (Uradni list RS, št. 32/99), za interne potrebe pa še v skupine od I do IV. Na določanje bonitetnega razreda vplivajo naslednji podatki: ocena posla oziroma projekta, BILB²¹, število dni zamude za rokom plačila glavnice ali obresti, subjektivna ocena podjetja, položaj podjetja v panogi, časovna vrsta prehodov med bonitetnimi skupinami podjetja in oblika zavarovanja posla. Bonitetna ocena služi kreditnemu referentu, da v skladu z Sklepom o obrestnih merah NLB d.d. določi aktivno obrestno mero.

²¹ BILB (bonitetni indeks Ljubljanske banke) je ponderirano povprečje izbranih kazalnikov poslovanja. Sestavlja ga 9 kazalnikov, izraženih v obliki količnikov. Količniki so ponderirani in omejeni z zgornjo mejo. Vsota zmnožkov vseh kazalnikov preko intervalnih razredov (to je s številom bonitetnih točk) izraža bonitetno skupino in razred razvrstitve komitenta.

Tabela 8: Bonitetne razvrstitve komitentov

RAZVRSTITEV		
Bonitetna skupina	Boniteni razred	Bonitetne točke
A	I	8
A	II	7
B	II	6
B	III	5
C	III	4
C	IV	3
D	IV	2
E	IV	1

Vir: Merila in postopki za odobravanje naložb NLB d.d., 2000.

8.3.1. Zavarovanje

Banka se pred kreditnim tveganjem zavaruje tako, da od komitenta zahteva določeno zavarovanje glede na vrsto naložbe. Elementi, ki vplivajo na tveganje so:

- oblika organiziranosti podjetij glede na odgovornost oziroma na strukturo lastništva,
- vrednost podjetja,
- velikost podjetja,
- dosednji ter predvideni položaj podjetja na trgu,
- kapitalske, upravljaljske, poslovne in druge povezave,
- država komitenta ter
- drugo.

NLB d.d. kot način zavarovanja uporablja nepremičnine in premičnine, vrednostne papirje, terjatve, garancije in poročta banke. Poleg navedenih banka uporablja kot način zavarovanja še nepreklicna jamstva SID, garancijo Sklada za razvoj malega gospodarstva, zastavo vrednostnih papirjev, ki so jih izdale države članic OECD ter zastavo dolžniških vrednostnih papirjev bank v RS, s katerimi se trguje na finančnih trgih.

Tabela 9: Okvirna razmerja med višino naložbe in zavarovanjem, ob upoštevanju bonitetne ocene (od A do E) v NLB d.d..

Vrsta zavarovanja	Pokrivanje naložbe v % za bonitetni razred			
	A	B	C	D in E
Nepremičnine in premičnine	vsaj 140	vsaj 200	vsaj 300	*
Vrednostni papirji	vsaj 100	vsaj 110	vsaj 120	*
Kapitalski deleži	vsaj 100	vsaj 110	vsaj 125	*
Terjatve	vsaj 100	vsaj 110	vsaj 120	*
Dokumentarni akreditivi	vsaj 100	vsaj 100	vsaj 120	*
Brezpogojne garancije / poroštva prvovrstne banke ali države	vsaj 100	vsaj 100	vsaj 100	*
Garancije ali poroštva pravnih oseb	vsaj 100	*	*	*
Poroštva fizičnih oseb	vsaj 100	*	*	*
Gotovina	vsaj 100	vsaj 100	vsaj 100	*

* individualni pristop

Vir: Merila in postopki za odobravanje naložb v NLB d.d., 2000.

8.3.2. Upravljanje s tveganji

V NLB d.d. za upravljanje s tveganji skrbi Sektor za upravljanje s tveganji katerega naloga je sledeča: ugotavljanje bonitet podjetij, kreditne, finančne in tržne analize podjetij, strank banke za notranje in zunanje naročnike ter panožne analize in analize gospodarstva kot celote, določitev kreditno-garancijskih limitov podjetij ter spremljanje njihove izkoriščenosti, vodenje in analiza kakovosti kreditnega portfelja banke, panožne analize portfelja in oblikovanje rezervacij za zavarovanje pred potencialnimi izgubami banke oz. bančne skupine, ugotavljanje bonitete bank in določanje bančnih in deželnih limitov, ugotavljanje in spremljanje izpostavljenosti banke in bančne skupine tržnim tveganjem.

Banka razvršča komitente ter aktivne bilančne in zunajbilančne postavke (terjatve) v skupine po tveganosti in ocenjuje višino potencialnih izgub. Razvrščanje v skupine temelji na oceni sposobnosti dolžnika izpolnjevati obveznosti do banke ob dospelosti. Banka razvrsti vse komitente, ki zaprosijo za kredit, garancijo ali druge vrste naložb. Banka razvrsti tudi tiste komitente, ki so dolžniki banke zaradi neporavnanih nadomestil in stroškov za opravljene storitve. Razvrstiti mora tudi garante, poroke, avaliste, akceptante oziroma vse, ki jamčijo za obveznosti komitentov.

8.4. Oblike kreditov v NLB d.d.

Glede na ročnost, NLB d.d. pri svojem poslovanju loči dolgoročne in kratkoročne kredite. Kratkoročni krediti so dani za dobo do enega leta. Med kratkoročne kredite spadajo krediti namenjeni financiranju tekočega poslovanja podjetij, in sicer za nabavo materiala, blaga in storitev, za financiranje proizvodnje, zalog, terjatev iz poslovanja ter za vzdrževanje likvidnosti. Dolgoročni krediti so dani podjetjem za dobo od 1 do 7 let, za dobo od 7 do 10 let pa mora dati soglasje Uprava banke. Pri dolgoročnih kreditih gre za kredite namenjene predvsem investiranju v stalna sredstva, v trajna gibljiva sredstva in za financiranje investicijskih del. Banka nudi svojim komitentom tudi t.i. povezane posle²², in sicer v sodelovanju s Skladom RS za razvoj malega gospodarstva in Garancijskim skladom. Poleg tega banka v svoji ponudbi storitev nudi kredite tudi ciljnim skupinam, to so krediti zasebnim zdravnikom in ostalim zasebnim zdravstvenim delavcem, zasebnim veterinarjem, odvetnikom, notarjem in kmetom. Banka sodeluje tudi s Slovensko izvozno družbo (SID), ki nudi zavarovanja pred komercialnimi²³ in nekomercialnimi riziki²⁴. SID je družba, katere naloga oziroma cilj je pospeševanje in spodbujanje izvoza blaga in storitev. Družba nudi v povezavi z NLB d.d. in drugimi slovenskimi bankami devizna posojila za financiranje priprave izvoza (nakup strojev, opreme, tehničnih sredstev, gospodarskih vozil, licenc in patentov).

NLB d.d. nudi svojim strankam več vrst kreditov, med kratkoročnimi krediti so klasični limit na poslovnem računu in posojilo na podlagi vezanih depozitov pri NLB d.d.. Pri dolgoročnih kreditih pa najdemo posojilo za financiranje dolgoročnih naložb, posojilo za financiranje gibljivih sredstev, posojilo za uvoz blaga in storitev, posojilo za pospeševanje izvoza blaga in storitev ter sindicirana posojila.

NLB d.d. je v letih od 1999 do 2002 beležila skoraj 120 % porast v kreditih, danih gospodarstvu. Od tega največji delež, in sicer skoraj dve tretjine, predstavljajo krediti dani na dolgi rok. V opazovanih štirih letih so največji porast dosegli dolgoročni krediti dani v tuji valuti. Če primerjam kratkoročne in dolgoročne dane kredite kot je razvidno iz Tabele 10, so se v danem obdobju povečevali tako eni kot drugi, vendar je viden večji porast pri kratkoročnih kreditih.

²² Povezan posel je pogodbeno sodelovanje med banko in gospodarskimi družbami, zasebniki, občinami, obrtnimi zbornicami, državnimi skladi ter regionalnimi razvojnimi centri za pospeševanje malega gospodarstva, z namenom ugodnejšega kreditiranja pravnih oseb, zasebnikov in fizičnih oseb.

²³ Komercialni riziki nastanejo takrat, ko gre za neplačila zasebnega kupca ali poroka.

²⁴ Nekomercialni rizik nastane, ko pride do neplačila zaradi političnih dogodkov (vojne, revolucije, stavke, idr.), prepovedi konverzije ali tranferja valut, prepovedi uvoza blaga ali storitev, katastrofalnih elementarnih nesreč (potresi, vulkanski izbruhi, orkani...) idr.

Tabela 10: Krediti NLB d.d. gospodarstvu v letih 1999 do 2002

v tisoč SIT

	1999	2000	2001	2002	Relativna sprememba (2002/1999)	Delež 2002 (v %)
Krat. krediti	63.336.604	96.975.325	150.109.729	152.006.340	140	37,0
- v tolarjih	42.517.541	66.582.703	113.005.181	113.863.035	167,8	27,7
-v tuji valuti	20.819.063	30.392.622	37.104.548	38.143.305	83,2	9,3
Dolg. krediti	123.807.809	158.830.883	234.807.341	259.310.330	109,5	63,0
- v tolarjih	86.103.215	99.945.980	139.848.060	126.018.813	46,4	30,6
- v tuji valuti	37.704.594	58.884.903	94.959.281	133.291.517	253,5	32,4
Skupaj	187.144.413	255.806.208	384.917.070	411.316.670	119,8	100

Vir: Letno poročilo Nove Ljubljanske banke d.d., 2000, 2001 in 2002 in lastni izračuni.

8.4.1. Klasični limit na poslovnem računu

Klasični limit na poslovnem računu je namenjen zagotavljanju tekočega poslovanja in likvidnosti, in sicer pravnim osebam in zasebnikom, ki poslujejo preko poslovnega računa. Njegove glavne prednosti so, da omogoča varno in preprosto tekoče poslovanje, višino odobrenega limita pa lahko komitent črpa glede na potrebe. Klasični limit na poslovnem računu je predvidoma dan za odplačilno dobo do enega leta. Kakšna je obrestna mera in stroški odobritve sta odvisna od bonitete komitenta, ročnosti posojila, kvalitete zavarovanja in predhodnega sodelovanja z banko. Posojila se ponavadi zavarujejo z bianko menico, z menično izjavo, pobotom s sredstvi na poslovnem računu, poroštvom pravne osebe oziroma zasebnika, zastavo prvovrstnih vrednostnih papirjev in denarnih sredstev, zastavo terjatev, premičnin in nepremičnin, zavarovanjem pri zavarovalnici ter ostalimi oblikami zavarovanja.

8.4.2. Posojilo na podlagi vezanih depozitov pri NLB d.d.

Kratkoročno posojilo na podlagi vezanih depozitov pri NLB d.d. je kratkoročni kredit, katerega ročnost je do enega leta. Komitent lahko pridobi kredit na podlagi nenamenskega depozita pri NLB d.d., odobrena sredstva pa lahko prosto razpolaga. Odplačilna doba in obrestna mera sta odvisni od značaja in ročnosti depozita. Posojilo je navadno zavarovano z bianko menico, z menično izjavo in zastavo denarnih sredstev.

8.4.3. Posojilo za financiranje dolgoročnih naložb

Dolgoročna posojila so praviloma najeta za deset let in so namenjena za financiranje naložb v osnovna sredstva in trajna gibljiva sredstva. Osnova za odobritev je investicijski program oziroma za manjše vrednosti poslovni načrt.

Odplačilna doba je od enega leta do praviloma deset let, obrestna mera in stroški odobritve so odvisni od bonitete podjetja oziroma zasebnika, ročnosti posojila, kvalitete zavarovanja in sodelovanja z banko. Kot zavarovanje posojil se uporablja bianko menica z menično izjavo, pobot s sredstvi na poslovnem računu, poroštvo pravne osebe oziroma zasebnika, zastava prvovrstnih vrednostnih papirjev in denarnih sredstev, zastava terjatev, zastava premičnin in nepremičnin, zavarovanje pri zavarovalnici ter ostale oblike zavarovanja.

8.4.4. Posojilo za financiranje gibljivih sredstev

Posojila za financiranje gibljivih sredstev so posojila z različnimi ročnostmi do enega leta in so namenjena financiranju gibljivih in manjših osnovnih sredstev. Odplačilna doba je do enega leta. Tako kot pri ostalih kreditih so obrestna mera in stroški odobritve odvisni od bonitete komitenta, ročnosti posojila, kvalitete zavarovanja in sodelovanja komitenta z banko. Obstajajo različni načini zavarovanja posojil, in sicer bianko menica z menično izjavo, pobot s sredstvi na poslovnem računu, poroštvo pravne osebe oziroma zasebnika, zastava prvovrstnih vrednostnih papirjev in denarnih sredstev, zastava terjatev, zastava premičnin in nepremičnin, zavarovanje pri zavarovalnici ter ostale oblike zavarovanja.

8.4.5. Posojilo za financiranje uvoza blaga in storitev

Posojila za financiranje uvoza blaga in storitev so z različnimi ročnostmi do sedem let. Namenjena so za financiranje uvoza opreme, reprodukcijskega materiala in storitev. Odplačilna doba je od 1 do 7 let. Tako kot pri ostalih kreditih so obrestna mera in stroški odobritve odvisni od bonitete podjetja oziroma zasebnika, ročnosti posojila, kvalitete zavarovanja in sodelovanja z banko. Pri tej vrsti kredita je poraba odobrenih sredstev namenska in pogojena z nakazilom v tujino. Zahtevano zavarovanje posojila je enako kot pri posojilu za financiranje gibljivih sredstev.

8.4.6. Posojilo za pospeševanje izvoza blaga in storitev

Posojila za pospeševanje izvoza blaga in storitev so z različnimi ročnostmi namenjena za financiranje terjatev do tujih kupcev, za pospeševanje prodaje blaga, storitev, kapitalskih dobrin in investicijskih del na tujih trgih.

Možnih je več vrst posojil za pospeševanje izvoza blaga in storitev:

- posojila izvoznikom,
- posojila tujemu kupcu slovenskega blaga,
- posojila tuji banki za financiranje tujega kupca slovenskega blaga,
- odkup terjatev po dobaviteljskih kreditih (brez diskontiranja) in z možnostjo kreditiranja tujega kupca slovenskega blaga s fiksno obrestno mero,
- odkup terjatev po plačilnih in zavarovalnih instrumentih, sprejemljivih za banko.

8.4.7. Sindicirana posojila

NLB d.d. kot vodilna banka na trgu sindiciranih posojil v Sloveniji nudi svojim komitentom tudi posojila v okviru sindikata bank pod enotnimi pogoji, ki so ugodnejši od pogojev, ki bi jih dosegel z več bilateralnimi posli.

Sindicirano posojilo je namenjeno pravnim osebam, ki potrebujejo za izkoriščanje svojih investicijskih potencialov večje dolgoročno ali kratkoročno posojilo. Sklenitev te vrste posojila poteka v naslednjih fazah:

- priprava ponudbe,
- izdelava informacijskega memoranduma,
- sindiciranje,
- priprava pogodbene dokumentacije,
- podpis pogodbe.

Poleg vloge za odobritev kredita ter predstavitve podjetja oziroma dejavnosti mora komitent banki predložiti dokumente o pravnem statusu (ob prvem zahtevku ali ob spremembi statusa), dokumente o poslovanju in ostalo dokumentacijo glede na vrsto naložbe in obliko zavarovanja.

8.5. *Proces odobravanja kredita v NLB d.d.*

Proces odobravanja kredita v NLB d.d. je sestavljen iz več faz, ki jih v grobem predstavljam v nadaljevanju. Začne se s pogovorom s komitentom o njegovem poslovanju ter poslovanju z banko. Komitent pripravi prošnjo z ustrezno dokumentacijo in jo posreduje banki. S strani banke bančni uslužbenec (v nadaljevanju kreditni referent) pregleda in analizira posredovane podatke komitenta in opredeli njegovo zgornjo mejo zadolževanja. Sledi izbira in višina zahtevanega zavarovanja glede na vrsto kreditnega posla, določi se obrestna mera. Pri koncu kreditnega procesa sledi odobritev kredita in sklepanje pogodb. Ko je kredit sklenjen, je potrebno spremljati njegovo odplačevanje. V kolikor kredit ni vrnjen, ga je potrebno izterjati.

8.5.1. Pogovor s komitentom ter prejem, evidentiranje in pregled prošnje z dokumentacijo

Kreditni proces se začne, ko podjetje vloži prošnjo za odobritev kredita. V prošnji opredeli bistvene podatke o družbi sami in zelenem kreditu. Ti podatki so: dejavnost podjetja, število zaposlenih v podjetju, glavni poslovni partnerji podjetja na področju nabave in prodaje, osnovni tekoči podatki o poslovanju podjetja (višina mesečne realizacije za tekoče obdobje, višina zadolženosti, višina terjatev do kupcev, višina obveznosti do dobaviteljev, višina zalog), podatki o kreditu oz. garanciji za katero podjetje daje vlogo.

K vlogi mora družba predložiti tudi ustrezno dokumentacijo. Priložena dokumentacija se nanaša predvsem na družbo kreditojemalca ali naročnika garancije in njegove finančne podatke ter odgovorne osebe.

Priložena dokumentacija je sledeča:

- registracija družbe s sodišča oz. delni redni izpisek iz sodnega registra,
- obvestilo o razvrstitvi po dejavnosti Zavoda RS za statistiko,
- zaključni račun družbe za predhodno leto, na osnovi katerega se izračuna pribitek k izhodiščni obrestni meri oz. proviziji,
- tekoči podatki o poslovanju,
- razpisni pogoji za pridobitev garancije za resnost ponudbe oz. sklenjena izvajalska pogodba ali pogodba o dobavi za izdajo garancije za dobro izvedbo del oz. odpravo napak v garancijskem roku, ter
- priloge glede na način zavarovanja.

Za pridobitev kredita, mora družba (kreditojemalec) poleg poročila o poslovanju podjetja pripraviti še obsežno dokumentacijo, ki mora vsebovati v glavnem naslednje dokumente:

- pisno vlogo za sklenitev posla s predstavitvijo podjetja in natančnim opisom poslovanja, navedbo odgovornih oseb, podatki o glavnih delničarjih in družbenikih ter njihovih deležih, višino kredita in namenom uporabe sredstev,
- akt o ustanovitvi družbe,
- registracijo podjetja, obrtno dovoljenje ali sklep o opravljanju samostojne dejavnosti, odvisno od oblike ustanovitve družbe,
- obvestilo Zavoda RS za statistiko o razvrstitvi po dejavnosti in matični številki,
- stanje glede lastninjenja,
- finančne izkaze za pretekla leta,
- podatke o boniteti,
- dokumentacijo v zvezi z zavarovanjem terjatev ter
- investicijski elaborat za dolgoročno posojilo.

Banka ob začetku sodelovanja s komitentom zbere osnovne podatke o njem, ki jih hrani v kreditni mapi. Vsakemu dolžniku je s strani direktorja organizacijske enote oz. vodje oddelka imenuje dodeljen kreditni referent, ki je odgovoren za celovitost in popolnost vodenja kreditne mape. Namen vodenja kreditnih map je:

- čim boljše poznavanje komitentov,
- takojšen dostop do vseh dokumentov, ki se nanašajo na določenega dolžnika ter vse posle v zvezi z njim,
- za potrebe kontrole kreditnega premoženja v bankah s strani zunanjih in notranjih kontrolnih ter revizijskih institucij,
- nuditi informacijsko osnovo za delo službe za upravljanje s finančnimi tveganji.

8.5.2. Pregled in analiza podatkov komitenta ter določitev zgornje meje zadolževanja

Po prejemu vloge in priložene dokumentacije se le-ta pregleda in obvesti kreditojemalca o morebitnih pomanjkljivostih oz. manjkajočih dokumentih, ki jih mora dopolniti.

Dokumenti, ki so priloženi vlogi, služijo kreditnemu referentu, da oceni finančni položaj družbe in tveganje naložbe. Dolžnika se v tej fazi razvrsti glede na njegovo rizičnost ter se določi zgornja meja zadolženosti. Od tega je tudi odvisna oblika zahtevanega zavarovanja in kakšna bo obrestna mera. S tem ko banka določi zgornjo mejo zadolžitve oz. limita, je vzpostavljen kontrolni sistem zadolžitve podjetja ter boljše in lažje obvladovanje kreditnega tveganja.

Zgornje meje zadolževanja se določijo posebej za skupine povezanih oseb (skupinski limit), katerih skupne terjatve do banke presegajo 10 % kapitala banke (velika izpostavljenost) ter za vsakega posameznega dolžnika iz skupine. Seštevek limitov posameznih oseb znotraj skupine ne more biti večji od skupnega limita skupine.

Zakon o bančništvu v 80. členu opredeljuje, da izpostavljenost banke do posamezne osebe ne sme presegati višine 25 % kapitala banke, medtem ko za povezane osebe velja, da je največja dopustna izpostavljenost banke 20 % njenega kapitala.

8.5.3. Določitev višine zavarovanja in odločitev o vrsti zavarovanja naložb

Zavarovanje naložbe se uporablja kot zaščita pred kreditnim tveganjem, to je proti nevračilu kredita. Zavarovanje naložbe ne sme biti substitut za oceno komitentove kreditne sposobnosti. Pri zavarovanju terjatev mora banka upoštevati tudi zakonske predpise in še posebej sklepe Banke Slovenije. Z vidika banke je pomembno, da je zavarovanje naložbe primerno in da je komitent sposoben po zapadlosti kredita poplačati svoj dolg.

Pri NLB d.d. se kot vrste zavarovanj uporabljajo naslednje oblike:

- bančne vloge,
- vrednostni papirji,
- poročstva in garancije,
- zastava premoženja,
- zavarovanje pri zavarovalnici ter
- ostala zavarovanja.

Pri kreditnem procesu ni pomembna samo vrsta zavarovanja temveč tudi višina zavarovanja. Višina zavarovanja je neposredno odvisna od višine naložbe in vrste zavarovanja terjatve. Glede višine zavarovanja niso določena neka fiksna razmerja, temveč

je v veliki meri odvisno od vrste zavarovanja in bonitete podjetja. Kreditni referent banke sam določi višino zavarovanja v skladu z Merili in postopki za odobravanje naložb v NLB d.d., v katerih so opredeljene spodnje meje zavarovanja naložb²⁵.

8.5.4. Oblikovanje obrestne mere

Višina obrestnih mer, ki se uporabljajo v NLB d.d. so navedene v Ceniku za kreditno-depozitno poslovanje. Banka oblikuje višino obrestnih mer na podlagi tekočih cen kapitala na denarnem trgu. V višino nadomestil vključuje stroške dela in tveganja za opravljanje storitve. Cene, ki so navedene v ceniku, so izhodiščne in so osnova za pripravo individualnih pogodb. Obrestno mero kreditni referent oblikuje po meri posameznim komitentom, kar je odvisno od obsega poslovnega sodelovanja, kakovosti poslovanja komitenta z vidika tveganosti za banko ter vrednosti in likvidnosti zavarovanja pri storitvah, kjer je zavarovanje potrebno.

8.5.5. Sklenitev pogodb in odobritev kredita

Po vseh razgovorih s komitentom ter določitvi zavarovanja in stroškov kredita sledi sklepanje pogodb. Sprva kreditni referent pripravi pogodbo, potem pregleda vso dokumentacijo, ki je potrebna ter posreduje komitentu pogodbo v podpis²⁶.

Odobritev kredita predstavlja odločitev ustreznega organa v banki oz. vodstvenega delavca v skladu s pooblastili, ki veljajo v banki. Odločitev je lahko pozitivna (kredit se odobri) ali negativna (kredit se zavrne), lahko pa se izrazijo morebitni zadržki, ter se zahtevajo dopolnitve ali določene spremembe.

V NLB d.d. je več nivojev odločanja o odobravanju kreditov. Uprava NLB d.d. odloča o tistih naložbah komitentov, ki sodijo med komitente z večjim narodno-gospodarskim pomenom, katerih meja zadolževanja presega 1,3 % kapitala banke. Drugo raven odločanja predstavlja v NLB d.d. Sektor za upravljanje s tveganji, ki odloča o komitentih bonitetne skupine A in B z zgornjo mejo zadolževanja od 0,05 do 1,3 % kapitala banke, ter komitentih bonitetne skupine C, D in E z določeno zgornjo mejo zadolževanja do 1,3 % kapitala banke. Tretjo raven odločanja predstavljajo poslovni sektorji in podružnice NLB d.d.. Slednji odločajo o komitentih z bonitetno oceno A in B, ki se lahko zadolžujejo do 0,05 % kapitala banke.

²⁵ Glej Tabelo št. 9, str. 28.

²⁶ Glej prilogo 6 *Primer kreditne pogodbe za kratkoročni kredit*.

8.5.6. Odplačilo kredita in njegova spremljava

Kreditojemalec je dolžan v skladu s kreditno pogodbo redno in v celoti poravnati vse obveznosti, ki izvirajo iz kredita. Dolžnik lahko odplačuje kredit v enkratnem znesku ali obročno, pri čemer se v pogodbi določijo datumi zapadlosti posameznih obrokov.

Komitent je na dan zapadlosti kredita dolžan odplačati preostali znesek glavnice in obresti. V kolikor komitent ne poravna svojih obveznosti, ga je banka dolžna opominjati. V primeru, da se kljub opominom dolžnik ne odzove in ne poravna svojih obveznosti, se pristopi k vnovčevanju akceptnih nalogov ali drugih instrumentov zavarovanja.

8.5.7. Izterjava, odpoved kredita in sodna izterjava

V interesu banke je, da komitent, s katerim je sklenila pogodbo o kreditiranju, ob zapadlosti kredita poplača vse svoje obveznosti iz naslova glavnice in obresti. V primeru, ko komitent ni sposoben plačati obveznosti do banke, ter se ne odziva na opozorila in opomine banke, je banka dolžna posojeni denar izterjati.

Zaradi možnosti, da dolžnik ne plača svojih obveznosti, banka ob sklenitvi naložbe zahteva ustrezno zavarovanje. Banka se sprva poskuša poplačati tako, da vnovči instrumente zavarovanja, če ti ne zadostujejo za poplačilo, je potrebna izterjava po sodni poti. V teh primerih izterjavo in nadaljnje postopke prevzame pravna služba.

9. SKLEP

V Sloveniji tako kot v Evropi je najbolj pomemben vir kreditiranja gospodarstva bančno posojilo. Banke so najpomembnejši upnik, ki imajo možnost vplivati na obnašanje podjetij, saj so pomemben izvor sredstev za financiranje poslovanja podjetij. Zato banke razpolagajo z razmeroma podrobnimi podatki o poslovanju podjetij.

Na trgu je podjetjem na voljo velika paleta kreditov, ki se razlikujejo med seboj po ročnosti ali obliki zavarovanj. Vendar pa se banka ob vsaki sklenitvi kreditnega posla z dolžnikom izpostavi kreditnemu tveganju, to je tveganju, da kredit ne bo vrnjen. Zaradi izpostavljanja kreditnemu tveganju, so banke previdne pri dajanju kreditov. Preden se spusti v kreditno razmerje s komitentom, opravi temeljit pregled poslovanja komitenta in prouči naložbo zaradi katere se kredit najema. V ta namen banke ocenjujejo boniteto svojih komitentov in boniteto terjatev do njih, na podlagi individualne obravnave. Tveganje komitentov in terjatev do njih ocenjujejo banke na podlagi množice podatkov o finančnem položaju in poslovanju posameznega dolžnika ter tudi lastnih izkušenj iz preteklega sodelovanja. Komitenta razvrstijo v določen bonitenti razred, in na podlagi tega določijo ustrezno

zavarovanje naložbe. Katero vrsto zavarovanja bo banka sprejela, je odvisno od kreditne politike banke, ocenjene kreditne sposobnosti, ročnosti kredita, kdo je subjekt kreditiranja ter na podlagi preteklih izkušenj s posojilojemalcem.

V zadnjem času med slovenskimi bankami velja pravi boj za prvovrstne komitente. Opažen je trend, da banke posojajo denar dobrim komitentom, ki delujejo že dalj časa, in so finančno močnejši. Banke novoustanovljenim in majhnim podjetjem nerade dajejo kredite, če pa že, pa po visokih obrestnih merah. Obseg bančnih kreditov gospodarstvu v Sloveniji je v porastu, in sicer tako kreditov danih v domači kot tudi v tuji valuti. Bančni krediti gospodarstvu so pomemben vir financiranja gospodarstva, saj predstavljajo kar 31,3 % v bilančni vsoti bančnega sistema.

Nova Ljubljanska banka d.d. (v nadaljevanju: NLB d.d.) kot največja banka v Republiki Sloveniji dosega največjo bilančno vsoto ter največji tržni delež v slovenskem bančnem sistemu. Do leta 2002 je bila banka v večinski državni lasti, po privatizaciji pa je banka v večinski zasebni lasti. Poleti tega leta je država odprodala 39 odstotni delež banke dvema tujima investitorjema, in sicer 34 % belgijskemu KBC in 5 % Evropski banki za obnovo in razvoj.

Kot univerzalna banka se NLB d.d. ukvarja s kreditiranjem gospodarstva. Kot pogoj za odobritev kredita ni nujno potrebno, da je prosilec komitent banke, vendar v kasnejših fazah banka zahteva, da komitent del sredstev prenese v NLB d.d.. Banka od podjetja, ki se želi zadolžiti pri njej zahteva, da predloži potrebno dokumentacijo iz katere je razvidna registracija in dejavnost podjetja, poslovanje (letni računovodski izkazi) ter druge dokumente. Ko se banka s komitentom dogovori o obliki kreditiranja, sledi izbira načina zavarovanja. NLB d.d. kot način zavarovanja uporablja nepremičnine in premičnine, vrednostne papirje, terjatve ter garancije in poroštva banke. Poleg navedenih banka uporablja kot način zavarovanja še nepreklicna jamstva SID, garancijo Sklada za razvoj malega gospodarstva, zastavo vrednostnih papirjev, ki so jih izdale države članic OECD ter zastavo dolžniških vrednostnih papirjev bank v RS, s katerimi se trguje na finančnih trgih.

Banka se v naraščajoči konkurenci za tržni delež srečuje z trendom, da se mora trgu prilagajati in ponujati raznovrstno paleto oblik kreditov podjetjem, če kot banka želi ostati na trgu. V letih 1999 do 2002 je banka beležila skoraj 120 % porast v kreditih danih gospodarstvu. Od tega je največ kreditov, in sicer skoraj dve tretjine, danih na dolgi rok. Velik porast je viden pri kreditih danih v tuji valuti, kar je vidno tudi v slovenskem bančnem sistemu.

Kreditiranje gospodarstva je ključnega pomena, in pri tem igrajo banke zelo pomembno vlogo. Globalizacija sili banke k temu, da ponujajo čim več storitev. Poleg tega med bankami velja pravi boj za prvovrstne komitente, z vstopom v evropski bančni prostor pa se bo trg in konkurenca še povečala. Slovenske banke želijo s širjenjem, z združevanjem in

prevzemi doma in v tujini, povečati bazo svojih varčevalcev. Na ta način bodo lahko skupaj ubranile svoj tržni delež v Sloveniji, ter ga še povečale na račun vstopa na nove tuje trge.

LITERATURA

1. Bergant Živko: Banke in podjetniške krize. Finance, Ljubljana, 2002, 900, str. 27.
2. Bobek Dušan: Sodobna banka. Maribor: Obzorja, 1989. 179 str.
3. Crnkovič Rudi: Kredit in kreditni sistem. Maribor: VEKŠ, 1987. 200 str.
4. Dimovski Vlado: Bančništvo: Zapiski predavanj. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1996. 74 str.
5. Falatov Peter: Plačila v mednarodnem poslovanju. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1999. 204 str.
6. Habjan Bogdan: Načini zavarovanja vračila kreditov. Gospodarski vestnik, Ljubljana, 1991, 8, str. 61.
7. Ilešič Marko: Denar in pravo. Podjetje in delo, Ljubljana, 1997, 6, str. 651-652.
8. Juhart Miha: Cesija: pogodbeni odstop terjatve. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1996. 243 str.
9. Kadić Abudulkerim: Novac, kredit i banke. Banjaluka: Glas, 1983. 202 str.
10. Kalacun Stanislava: Odnos banke – mala podjetja lahko izboljša le država? Nespodbudno. Finance, Ljubljana, 2003, 123, str. 22-24.
11. Kos Suzana: N. Kavčič: Vodilnim bančnikom je pomembna predvsem »la dolce vita«, Finance, Ljubljana, 2003, 119, str. 8-10.
12. Manfreda Dragica: Naše banke se bojijo. Dnevnik, Ljubljana, 2002, 206, str. 10.
13. Pust Borut: Konkurenca med bankami bo ostrejša. Dnevnik, Ljubljana, 2003, 136, str. 4-5.
14. Ribnikar Ivan: Monetarna ekonomija I. 1. izd. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1999. 380 str.
15. Škrinjar Ladi: Denarni trg: Kako se bodo odzvale banke. Svetovalec iz Gospodarskega vestnika, Ljubljana, 2002, 25, str. 111-112.
16. Škrinjar Ladi: Denarni trg: Zakaj obrestne mere padajo. Svetovalec iz Gospodarskega vestnika, Ljubljana, 2002, 13, str. 68.
17. Vozel Mojca: 5 simptomov bančne krize. Gospodarski vestnik, Ljubljana, 2002, 42, str. 30-33.
18. Zečević Miodrag: Organizacija i poslovanje banaka. Beograd: Naučna knjiga, 1981. 654 str.

19. Žagar Iva: Pojem bonitete podjetja in vrste kreditnih rizikov. Bančni vestnik, Ljubljana, 1991, 40, str. 86-90.
20. Žiberna Jožko, Ivanjko Šime: Menica in ček kot vrednostna papirja. 6. izd. Ljubljana: Gospodarski vestnik, 1993. 324 str.

VIRI

1. Bilten Banke Slovenije, junij-julij 2003.
2. Interno gradivo NLB d.d., 2003.
3. Letno poročilo Nove Ljubljanske banke d.d., leto 1999, 2000, 2001 in 2002.
4. Merila in postopki za odobravanje naložb. Nova ljubljanska banka d.d., Ljubljana, 2000.
5. Poročilo o nadzoru bančnega poslovanja v letu 2002 in prvi polovici leta 2003. Banka Slovenije, julij 2003.
6. Sklep o obrestnih merah Nove Ljubljanske banke d.d., Ljubljana, julij 2003.
7. Sklep o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk banke (Uradni list RS št. 32/99).
8. Zakon o bančništvu (Uradni list RS, št. 7/99).
9. Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 30/93).

PRILOGE

PRILOGA 1

Oblikovanje rezervacij po skupinah

	MOŽEN RAZPON SPLOŠNIH IN POSEBNIH REZERVACIJ	
	MIN (v %)	MAX (v %)
Splošne rezervacije		
Skupina A	1	
Posebne rezervacije		
Skupina B	5	15
Skupina C	16	40
Skupina D	41	90
Skupina E	91	100

Vir: Dimovski, Bančništvo, 1996.

PRILOGA 2

Razvrstitev aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic

Po Sklepu o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic (Uradni list RS, št. 32/99) se terjatve razvrstijo v skupine od A do E:

V skupino A se razvrstijo:

- terjatve do Banke Slovenije in Republike Slovenije, terjatve do Evropskih skupnosti, vlad in centralnih bank držav EEA in z njimi primerljivih držav OECD;
- terjatve do dolžnikov, za katere se ne pričakuje težav s plačevanjem obveznosti in ki plačujejo svoje obveznosti ob dospelosti oziroma izjemoma z zamudo do 15 dni;
- terjatve, zavarovane s prvovrstnim zavarovanjem;

V skupino B se razvrstijo terjatve do dolžnikov:

- za katere se ocenjuje, da bodo denarni tokovi še zadostovali za redno poravnavanje dospelih obveznosti, toda njihovo finančno stanje je trenutno šibko, ne kaže pa, da bi se v bodoče bistveno poslabšalo;
- ki večkrat plačujejo obveznosti z zamudo do 30 dni, občasno tudi z zamudo od 31 do 90 dni;

V skupino C se razvrstijo terjatve do dolžnikov:

- za katere se ocenjuje, da denarni tokovi ne bodo zadostovali za redno poravnavanje dospelih obveznosti;
- ki so izrazito podkapitalizirani;
- ki nimajo zadostnih dolgoročnih virov sredstev za financiranje dolgoročnih naložb;
- od katerih banka ne prejema tekočih zadovoljivih informacij ali ustrezne dokumentacije v zvezi s terjatvami, jamstvi in viri za odplačilo terjatev;
- ki večkrat plačujejo obveznosti z zamudo od 31 do 90 dni, občasno tudi z zamudo od 91 do 180 dni;

V skupino D se razvrstijo terjatve do dolžnikov:

- za katere obstaja velika verjetnost izgube;
- ki so nelikvidni in nesolventi;
- za katere je bil pri pristojnem sodišču vložen predlog za začetek postopka prisilne poravnave ali stečaja;
- ki so v sanaciji oziroma postopku prisilne poravnave;
- ki so v stečaju;
- ki večkrat plačujejo z zamudo od 91 do 180 dni, občasno tudi z zamudo od 181 do 365 dni;

vendar se utemeljeno pričakuje delno pokritje terjatev;

V skupino E se razvrstijo terjatve do dolžnikov:

- za katere se ocenjuje, da ne bodo poplačane;
- s sporno pravno podlago.

PRILOGA 3

Seznam slovenskih bank

1. ABANKA VIPA D.D.

Slovenska 58
1517 LJUBLJANA

2. Bank Austria Creditanstalt d.d. Ljubljana

Šmartinska 140
1000 LJUBLJANA

3. BANKA CELJE d.d.

Vodnikova 2
3000 CELJE

4. BANKA DOMŽALE d.d., Domžale

Bančna skupina Nove Ljubljanske banke
Ljubljanska 62
1230 DOMŽALE

5. BANKA KOPER d.d.

Pristaniška 14
6502 KOPER

6. BANKA ZASAVJE d.d. Trbovlje

Bančna skupina Nove Ljubljanske banke
Trg revolucije 25 c
1420 TRBOVLJE

7. FACTOR BANKA d.d.

Tivolska 48
1000 LJUBLJANA

8. GORENJSKA BANKA, d.d., Kranj

Bleiweisova 1
4000 KRANJ

9. HYPO-ALPE-ADRIA BANK d.d.

Trg Osvobodilne fronte 12
1000 LJUBLJANA

10. KAERTNER SPARKASSE AG, CELOVEC

Podružnica v Sloveniji
Dunajska 63
1000 LJUBLJANA

11. KOROŠKA BANKA d.d., Slovenj Gradec

Bančna skupina Nove Ljubljanske banke

Glavni trg 30

2380 SLOVENJ GRADEC

12. NOVA KREDITNA BANKA MARIBOR d.d.

Vita Kraigherja 4

2505 MARIBOR

13. NOVA LJUBLJANSKA BANKA d.d., Ljubljana

Trg republike 2

1520 LJUBLJANA

14. POŠTNA BANKA SLOVENIJE d.d.

Vita Kraigherja 5

2000 MARIBOR

15. PROBANKA d.d.

Gosposka 23

2000 MARIBOR

16. RAIFFEISEN KREKOVA BANKA d.d. Maribor

Slomškov trg 18

2000 MARIBOR

17. SKB BANKA d.d. Ljubljana

Ajdovščina 4

1513 LJUBLJANA

18. SLOVENSKA INVESTICIJSKA BANKA, d.d.

Čopova 38

1000 LJUBLJANA

19. SLOVENSKA ZADRUŽNA KMETIJSKA BANKA d.d. Ljubljana

Kolodvorska 9

1000 LJUBLJANA

20. VOLKSBANK - LJUDSKA BANKA d.d.

Dunajska 128 a

1101 LJUBLJANA

PRILOGA 4

Shema Skupine NLB in lastniški deleži

Nova Ljubljanska banka d.d. Ljubljana					
Odvisne in pridružene banke in družbe v Sloveniji			Odvisne in pridružene banke in družbe v tujini		
36,6 %	Banka Celje d.d. Celje		28,5 %	Adria bank AG Dunaj	
40,0 %	Banka Domžale d.d. Domžale		50,4 %	LHB Internationale Handelbank AG Frankfurt/Main	
56,54 %	Banka Zasavje d.d. Trbovlje		18,5 %	Tutunska banka a.d. Skopje	*53,1 %
54,04 %	Koroška banka d.d. Slovenj Gradec				
36,7 %	Bankart d.o.o. Ljubljana	*39,4 %	100,0 %	LB Factoring CZ a.s. Ostrava	
100,0 %	Feniks d.o.o. Murska Sobota		100,0 %	LB InterFinanz AG Zürich	
100,0 %	Fit leasing d.o.o. Velenje				
16,0 %	LB Factors d.d. Ljubljana			Commercebanc d.d. Sarajevo	*100,0 %
100,0 %	LB Hipo d.o.o. Ljubljana				
0 %	LB Propria d.o.o. Ljubljana	100,0 %**			
100,0 %	LB Leasing d.o.o. Ljubljana				
84,0 %	LB Maksima d.o.o. Ljubljana	*100,0 %			
100,0 %	Prospera plus d.o.o. Ljubljana				
90,0 %	Real d.o.o. Novo mesto				
26,9 %	Skupna pokojninska družba d.d. Ljubljana				

% neposredni kapitalski delež
 *% skupni kapitalski delež članic skupine NLB (vključno z NLB)
 ** v 100%-ni lasti LB Hipo d.o.o.

PRILOGA 5

Primer kreditne pogodbe za kratkoročni kredit

KREDITNA POGODBA

ki jo sklepata:

NOVA LJUBLJANSKA BANKA d.d., Ljubljana,
.....
(v nadaljnjem besedilu: Nova LB)

in

.....
(v nadaljnjem besedilu: uporabnik kredita)

I. UVODNE UGOTOVITVE

Pogodbeni stranki ugotavljata:

- da je uporabnik kredita dne na podlagi sklepa z dne predložil prošnjo za kratkoročni kredit v višini za,
- da je Nova LB pripravljena uporabniku kredita odobriti kratkoročni kredit pod pogoji iz te pogodbe.

II. KREDIT

Nova LB daje uporabniku kredita, uporabnik kredita pa sprejema kratkoročni kredit v znesku

SIT

(z besedo: tolarjev)

Nova LB daje kratkoročni kredit (v nadaljnjem besedilu: kredit) zlasti pod naslednjimi pogoji:

- namen:

- rok črpanja:
- način črpanja:,
- predpogoji za črpanje:
 - zagotovitev zavarovanj iz III. člena,
 - plačilo nadomestila za obdelavo prošnje in vodenje odobrene naložbe,
 - izpolnitev obveznosti iz te pogodbe, ki se nanašajo na zavarovanje pri zavarovalnici in na vinkulacijo zavarovalne police,
 - predložitev pisnega zahtevka za črpanje najmanj dni pred predvidenim dnevom črpanja,
 -
- način in rok vračila:
 - v enem obroku, ki zapade,
 - ali
 -,
- obrestna mera: % letno, nespremenljiva,
- obračunavanje obresti: mesečno, obračun vsakega zadnjega dne v mesecu, prvič zadnjega dne v mesecu, v katerem je bilo prvo črpanje kredita ter na način v skladu z vsakokrat veljavnim Sklepom o obrestnih merah Nove LB.
- datum plačila obresti: 15. dan od dneva obračuna,
- nadomestilo za obdelavo prošnje in vodenje odobrene naložbe:
 - SIT enkratno, plačljivo v roku 8 delovnih dni od dneva obračuna, v skladu z veljavno Tarifo Nove LB
 - ali
 - % enkratno od zneska odobrenega kredita, plačljivo v roku 8 delovnih dni od dneva obračuna, v skladu z veljavno Tarifo Nove LB,
- dejanski stroški: v skladu z vsakokrat veljavno Tarifo Nove LB.

Uporabnik kredita se zavezuje vrniti kredit in plačati obresti ter druge stroške v rokih in na način v skladu z določili te pogodbe.

III. ZAVAROVANJA

V zavarovanje svojih obveznosti po tej in vseh ostalih pogodbah sklenjenih z Novo LB po kreditnih in garancijskih poslih je uporabnik kredita izročil Novi LB bianko podpisane menice z nepreklicno izjavo za njihovo izpolnitev. Uporabnik kredita se

obvezuje vsako izpolnjeno ali uničeno menico na prvi poziv Nove LB nadomestiti z novo.

V zavarovanje svojih obveznosti po tej pogodbi je uporabnik kredita izročil oziroma je dolžan zagotoviti Novi LB:

Pogodbeni stranki izrecno soglašata, da veljajo vsa zavarovanja ustanovljena za obveznosti uporabnika kredita po tej pogodbi tudi za morebitna podaljšanja in druge spremembe njenih pogojev in določil, kot so dogovorjene z dodatki k tej pogodbi, če taka sprememba ne pomeni povečanja obveznosti po tej pogodbi.

IV. ZAMUDNE OBRESTI

Nova LB bo uporabniku kredita od vsake zapadle in neporavnane obveznosti po tej pogodbi mesečno za nazaj obračunavala zamudne obresti in sicer za čas od dneva zamude do dneva plačila, uporabnik kredita pa se jih zavezuje plačati 15. dan od datuma obračuna. Obrestna mera zamudnih obresti znaša % letno. Višina obrestne mere zamudnih obresti se spreminja v skladu z vsakokrat veljavnim Sklepom o obrestnih merah Nove LB. Obračun in plačilo se opravi na način v skladu z vsakokrat veljavnim Sklepom o obrestnih merah Nove LB.

V. JAMSTVA

Uporabnik kredita potrjuje in jamči:

- da sklenitev te pogodbe ne nasprotuje njegovim ustanovitvenim aktom in statutu oziroma pogodbenim aktom, ki jih je sklenil s tretjimi osebami,
- da je pridobil vsa soglasja in dovoljenja, ki so po njegovih aktih potrebna za veljavno sklenitev te pogodbe,
- da so pogodbo, menice ter druge listine v zvezi s to pogodbo podpisale osebe, ki so vpisane v sodni register kot zastopniki uporabnika kredita za tovrstno zastopanje oziroma s strani zakonitih zastopnikov za podpis te pogodbe, menic in drugih listin v zvezi s to pogodbo posebej pooblaščne osebe (posebno pooblastilo),
- da je Novo LB seznanil z vsemi dejstvi in podatki, ki so mu bili znani ali bi mu morali biti znani in ki bi lahko vplivali na odločitev Nove LB o sklenitvi te pogodbe ter da so vsi podatki, ki jih je posredoval Novi LB v zvezi s to pogodbo resnični, popolni in nespremenjeni tudi v času njene sklenitve,
- da ima plačane vse zapadle javnopravne obveznosti (davke in takse), o čemer se Novi LB na njeno zahtevo zavezuje predložiti ustrezna dokazila.

VI. OBVEZNOSTI UPORABNIKA KREDITA

Uporabnik kredita se zavezuje:

- obveščati Novo LB o višini in zapadlosti vseh kreditov, garancij ter podobnih obveznosti, odobrenih pri drugih bankah in posojilodajalcih,
- zavarovati za dejansko vrednost vsa svoja opredmetena osnovna sredstva in zaloge proti običajnim rizikom za ves čas trajanja razmerja po tej pogodbi, redno plačevati zavarovalno premijo in o izpolnitvi te obveznosti predložiti Novi LB ustrezna dokazila,
- vinkulirati zavarovalno polico v korist Nove LB ter jo o nastanku škodnega primera po tej polici nemudoma obvestiti,
- predložiti Novi LB najkasneje v roku dveh mesecev po poteku poslovnega leta letno poročilo, sestavljeno skladno z vsakokrat veljavnimi predpisi in slovenskimi računovodskimi standardi, na zahtevo Nove LB pa tudi računovodske izkaze za krajša obdobja in drugo dokumentacijo,
- uporabiti kredit za namen določen s to pogodbo in omogočiti Novi LB pregled vseh poslovnih knjig in listin, ki se nanašajo na porabo kredita po tej pogodbi,
- ves čas trajanja pogodbenega razmerja zagotavljati v III. členu določeno stopnjo pokritja terjatev Nove LB po tej pogodbi z dogovorjenim zavarovanjem, v primeru znižanja tržne vrednosti premoženja danega za zavarovanje terjatev Novi LB, pa terjatve Nove LB na njeno zahtevo dodatno zavarovati,
- obveščati Novo LB o spremembi sedeža, dejavnosti, pooblaščenih zastopnikov,
- sproti posredovati Novi LB podatke, pridobljene v smislu 465. člena zakona o gospodarskih družbah, 146. člena zakona o trgu vrednostnih papirjev in drugih podobnih predpisov ter podatke o vrsti povezave in o osebah, s katerimi je na kakršenkoli način povezana oseba v smislu zakona o gospodarskih družbah in slovenskih računovodskih standardov,
- opravljati tolarski plačilni promet in plačilni promet s tujino (odlivi in prilivi) preko Nove LB,
- obveščati Novo LB o vseh dogodkih in okoliščinah, ki lahko vplivajo na izpolnjevanje obveznosti oziroma izvrševanje pravic po tej pogodbi,
- v primeru, da bo uporabnik kredita otvoril transakcijski račun tudi pri drugih osebah kot pri Novi LB, Novi LB nemudoma zagotoviti vse listine, obrazce in drugo, potrebno za poravnavo obveznosti s posebno položnico, trajnim nalogom, direktno obremenitvijo po izbiri Nove LB ter skleniti oziroma zagotoviti sklenitev oziroma podpis vseh pogodb in drugih listin (vključno s potrebnimi pooblastili in dovoljenji), ki bodo omogočale uveljavljanje pravic Nove LB iz teh instrumentov v skladu z vsakokrat veljavnimi predpisi,
- na zahtevo Nove LB nadomestiti vsako uporabljeno ali uničeno menico, oziroma druge instrumente plačilnega prometa, izročene na podlagi te pogodbe, z novimi, skupaj s pooblastilom za izpolnitev,
- redno in v celoti plačevati vse javnopravne obveznosti (davke in takse) o čemer se Novi LB na njeno zahtevo zavezuje predložiti ustrezna dokazila.

Uporabnik kredita se zavezuje, da brez predhodnega pisnega soglasja Nove LB ne bo:

- pristopil k statusnim spremembam, h kapitalskim naložbam v druge subjekte in obremenjeval svojega premoženja,

- odtujeval svojega premoženja zunaj okvirov rednega poslovanja ali z njim razpolagal drugače kot za polno protivrednost,
- odpovedal pogodbe o odprtju in vodenju poslovnega računa št. , sklenjene z Novo LB dne,
- prenesel svojih pravic iz te pogodbe na tretje osebe.

Uporabnik kredita se odpoveduje pravici pobotanja svojih terjatev iz kateregakoli naslova do Nove LB z njenimi terjatvami po tej pogodbi.

VII. ODPSTOP OD POGODBE PRED ČRANJEM KREDITA

Uporabnik kredita lahko odstopi od te pogodbe pred prvim črpanjem kredita, pod pogojem, da plača nadomestilo za obdelavo prošnje in vodenje odobrene naložbe, morebitne druge stroške, davke in takse ter škodo, nastalo Novi LB zaradi odstopa od pogodbe.

Šteje se tudi, da je uporabnik kredita odstopil od pogodbe, če ni izpolnil pogojev za črpanje kredita v roku določenem za črpanje kredita.

VIII. PREDČASNO VRAČILO KREDITA

Uporabnik kredita lahko predčasno odplača kredit delno ali v celoti, pod pogojem:

- da o tem pisno obvesti Novo LB vsaj delovnih dni pred datumom nameravanega predčasnega odplačila,
- da mu Nova LB izda pisno soglasje.

Uporabnik kredita predčasno odplača kredit na način kot je določen za vračilo kredita v II. členu te pogodbe. Z izdajo pisnega soglasja se šteje za dogovorjeno, da kredit zapade na dan, ki ga je predlagal uporabnik kredita.

Uporabnik kredita se v zvezi s predčasnim odplačilom kredita obvezuje plačati Novi LB dejanske stroške in nadomestilo za opravljeno storitev v skladu z vsakokrat veljavno Tarifo Nove LB najkasneje na dan predčasnega odplačila kredita. Uporabnik kredita je dolžan Novi LB povrniti tudi vsako škodo, nastalo Novi LB zaradi predčasnega vračila kredita.

Uporabnik kredita ne more ponovno črpati predčasno odplačanih zneskov.

IX. PRAVICE NOVE LB

Nova LB sme:

- pregledovati poslovne knjige in druge listine, iz katerih je razvidno finančno poslovanje uporabnika kredita,

- spremeniti pogoje te pogodbe zaradi uvedbe oziroma povečanja stopnje davkov, taks in drugih pristojbin ter sprememb drugih predpisov, ki imajo za posledico povečanje stroškov poslovanja Nove LB ali spremembo načina poslovanja, o čemer se uporabnik kredita obvezuje skleniti z Novo LB dodatek k tej pogodbi,
- v primeru nenamenske porabe kredita obračunati obresti po obrestni meri za nenamensko porabo kredita skladno z vsakokrat veljavnim Sklepom o obrestnih merah Nove LB,
- v primerih, ko ji ne bi bilo mogoče v predvidenem roku zagotoviti črpanja kredita zaradi odločitve pristojnih organov (Banke Slovenije in drugih) ali zaradi pomanjkanja likvidnih sredstev bodisi podaljšati rok za črpanje kredita bodisi odstopiti od te pogodbe,
- v primeru kršitve obveznosti uporabnika kredita po tej pogodbi (razen plačilnih obveznosti) za vsako kršitev uporabniku kredita zaračunati pogodbeno kazen v višini 0,5 % oziroma v primeru ponavljajočih kršitev 2 % mesečno, vendar skupaj ne več kot 10 % zneska kredita po tej pogodbi,
- odstopiti od te pogodbe, odložiti ali odpovedati črpanje kredita in/ali zahtevati takojšnje plačilo celotnega preostalega dolga po tej pogodbi, če:
 - uporabnik kredita ne izpolni pravilno in pravočasno katerekoli svojih plačilnih zapadlih obveznosti po tej pogodbi ali po kateremkoli drugem pravnem poslu, sklenjenem z Novo LB,
 - uporabnik kredita ne izpolni katerekoli obveznosti iz VI. člena te pogodbe oziroma kljub opominu in naknadnem roku ne izpolni katerekoli druge obveznosti po tej pogodbi,
 - uporabnik kredita ne sklene v primeru iz tega člena, v roku 10 dni od datuma pisne zahteve Nove LB, pisnega dodatka k tej pogodbi oziroma ne omogoči Novi LB izvrševanja drugih pravic iz te pogodbe,
 - uporabnik kredita preneha z rednim poslovanjem, ali postane po mnenju Nove LB insolventen ali prezadolžen oziroma, če se njegovo premoženje po mnenju Nove LB bistveno zmanjša,
 - Nova LB ugotovi, da so podatki, ki jih je dal uporabnik kredita ob sklenitvi te pogodbe neresnični ali nepravilni oziroma nepopolni v kateremkoli bistvenem delu,
 - nastopijo spremenjene okoliščine zaradi katerih bi nadaljnje izvrševanje obveznosti po tej pogodbi za Novo LB predstavljalo bistveno povečan riziko oziroma bistveno težjo obveznost,
 - je nad uporabnikom kredita oziroma njegovim premoženjem uveden postopek prisilne poravnave, stečajni, likvidacijski, izvršilni oziroma drug postopek, ki bi lahko po mnenju Nove LB bistveno vplival na sposobnost izpolnjevanja obveznosti po tej pogodbi,
 - v vseh drugih primerih, ki jih določa zakon ali kak drug predpis.
- v primeru, če uporabnik kredita ne nadomesti uporabljene ali uničene bianko menice z novimi ali če ne zagotovi drugih instrumentov plačilnega prometa v skladu s to pogodbo, odstopiti od vseh pogodb s področja kreditnega, garancijskega, akreditivnega, meničnega in terminskega (forward) poslovanja in/ali zahtevati takojšnje plačilo celotnega preostalega dolga po teh pogodbah ter izpolniti preostale bianko menice, oziroma druge instrumente plačilnega prometa za poravnavo celotnega dolga.

V primeru zahteve Nove LB po takojšnjem plačilu celotnega preostalega dolga skladno s to pogodbo je uporabnik kredita dolžan plačati Novi LB v roku 5 dni od datuma njene pisne zahteve znesek celotnega preostalega dolga po kreditu. Poleg vračila celotnega dolga je uporabnik kredita dolžan plačati Novi LB tudi stroške odpovedi kredita in odškodnino za škodo, nastalo Novi LB zaradi predčasne odpovedi kredita.

V primeru, da uporabnik kredita ne poravna pravočasno in pravilno katerekoli obveznosti iz te pogodbe, pooblašča Novo LB, da poplača vse svoje terjatve po tej pogodbi iz katerihkoli njegovih deviznih prilivov, depozitov ali kateregakoli dobroimetja, ki ga ima pri Novi LB, ne glede na pogoje, dogovorjene v zvezi s temi dobroimetji (npr.: dogovorjene zapadlosti). Če je dobroimetje v tuji valuti, se za preračun v tolarje uporabi tečaj, po katerem Nova LB kupuje devize pri poslovanju s pravnimi osebami. Pogodbeni stranki sta izrecno sporazumni, da predstavlja v tem odstavku določena pravica Nove LB pridržno pravico oziroma prednostno pravico poplačila iz teh sredstev, vključno v primeru stečajnega postopka nad uporabnikom kredita.

X. TAKSE, DAVKI IN STROŠKI

Uporabnik kredita se zavezuje v roku 8 delovnih dni od datuma obračuna plačati oziroma povrniti Novi LB vsak znesek vseh taks, davkov ter bančnih in drugih stroškov, plačanih oziroma nastalih Novi LB v zvezi s pripravo, sklenitvijo in izvrševanjem te pogodbe.

Davčna številka uporabnika kredita je

XI. POŠILJANJE OBVESTIL

Vsa pisanja v zvezi s to pogodbo bosta pogodbeni stranki pošiljali na naslednja naslova:

1. Za Novo LB:

NOVA LJUBLJANSKA BANKA d.d., Ljubljana,

.....

.....

telefonska št.:

telefaks št.:

2. Za uporabnika kredita:

.....

.....

.....

telefonska št.:

telefaks št.:

Vsaka pogodbeni stranka je o spremembi gornjih podatkov dolžna obvestiti drugo pogodbeno stranko. Do prejema obvestila se šteje, da so vsi opomini, obračuni in druga pisanja v zvezi s to pogodbo prejeti z dnem oddaje oziroma v primeru priporočenih pošilk s potekom tretjega delovnega dne od datuma oddaje, če so poslani na gornji naslov.

Pogodbeni stranki se morata na vseh pisanjih v zvezi s to pogodbo sklicevati na registrsko številko te pogodbe.

XII. PRISTOJNOST ZA REŠEVANJE SPOROV

Za reševanje morebitnih sporov, nastalih iz te pogodbe je pristojno stvarno pristojno sodišče v Ljubljani.

Ne glede na določbo iz prejšnjega odstavka lahko Nova LB svoje pravice iz te pogodbe uveljavlja pri vsakem drugem, za uporabnika kredita, pristojnem sodišču.

XIII. KONČNE DOLOČBE

Uporabnik kredita dovoljuje Novi LB in jo pooblašča, da v primerih, ko je to potrebno za izvrševanje ali uveljavitev te pogodbe in pravic Nove LB po tej pogodbi, posreduje podatke o uporabniku kredita, o tej pogodbi in v zvezi s to pogodbo tretjim osebam in/ali opravi poizvedbe pri pristojnih državnih in drugih organih in institucijah, bankah in zavarovalnicah ali tretjih osebah, katerim s podpisom te pogodbe dovoljuje posredovanje takšnih podatkov Novi LB proti predložitvi te pogodbe.

Dodatno uporabnik kredita izrecno soglaša in dovoljuje Novi LB, da na podlagi te pogodbe Nova LB vse podatke in informacije o tej pogodbi, v zvezi s to pogodbo in o uporabniku kredita, ki jih je pridobila v zvezi z izvrševanjem te pogodbe ali v okviru poslovnega razmerja z uporabnikom kredita sploh, hrani, obdeluje in posreduje vsakokratnim njenim v smislu zakona o gospodarskih družbah povezanim družbam, kakor tudi da od tako povezanih družb Nove LB zahteva in pridobi takšne podatke ali podatke, ki so jih sicer pridobile takšne družbe.

Če ni v posameznem primeru izrecno drugače dogovorjeno, uporabnik kredita s podpisom te pogodbe dovoljuje, da lahko Nova LB ali njene povezane družbe po lastni presoji na podlagi takšnih podatkov in informacij dajejo tretjim osebam, zlasti drugim komitentom Nove LB, splošne bonitetne informacije o uporabniku kredita in njegovih finančnih in poslovnih okoliščinah (npr.: kreditna sposobnost, likvidnost, tržni delež, odgovorne osebe, ipd.).

XIV. ŠTEVILO IZVODOV

Ta pogodba je sestavljena v treh enakih izvodih, od katerih prejme uporabnik kredita enega, Nova LB pa dva.

.....
(Kraj in datum)

UPORABNIK KREDITA:

NOVA LB: